

Et in locis per postillas eius citatis habetur.

EX hac diffinitione infero primo, quod per illa
 verba necessaria ad impugnandos Christianos, in
 11 intelliguntur omnia [†]specialiter iure prohibita, ne de
 ferantur Sarracenis: Et omnia, quae mediate,
 vel immediate sunt utilia ad bellum, ea mente
 delata, ut sint eis utilia in bello contra Christia
 nos gerendo. Quod probatur primo, per hoc. c. in
 verbis, ex quibus hoc notab. colligitur. scilicet dum ad
 impugnandos Christianos arma, et necessaria sub
 ministrant. Per quae satis aperte concilium in
 cludit omnia utilia Sarracenis ad impugnan
 dos Christianos, hoc fine vero, vel equipollenti
 subministrata. Quomodo omnia illa sunt utilia ad
 impugnandos CHRISTIANOS, ut palam est; ergo,
 et necessaria per secundum dictum supra cod. Pon
 dero item versicul. Tales, qui excommunicare videtur
 omnes, de quibus antea est loquutus: At antea lo
 quutus fuit de deferentibus arma, ferrum, et li
 gnamina galearum, et de ministrantibus naues,
 Et c. Ergo omnes illos videbitur excommunicare.
 III. facit, quod contra legem diuinam naturalē

cōtentā in primo, & 5. & 6. præceptis Decalogi facit, qui Christianus Sarracenos iniuste bellantes contra Christianos adiuvat, ut probatum fuit in 1. notab. n. 2. At quicumque vitia bello gerendo subministrat Sarracenis ea mēte, ut sint eis vitia contra Christianos, adiuvat eos iniuste bellantes contra nos: Ergo quicumque talis contra prædicta præcepta naturalia peccat: & per consequentiam contra hoc. c. quod illa tacite includit. Quarto probatur per. c. Ad liberandam. infra eod. quod posteaquam excommunicavit deferentes Sarracenis arma, ferrum, & lignamina galearum, & vendentes eis galeas, vel naues, & gubernantes eas, subdit illam clausulam generalem: Vel qui machinis, vel quibuslibet alijs, aliquod eis impendentes consilium, vel auxilium in dispendium terræ sanctæ: per quā includit omnia, quibus auxilium, vel consilium datur Sarracenis contra Christianos: Ergo & omnia sub nostra diffinitione cōtēta. Quinto, quod in hoc. c. nulla est prohibitio expressa: & ita videtur ius antiquum continere quoad pro-

hibitionem: licet quoad poenam contineat novum, secundum dicta in .i. notabili. Antiquum autem tangitur in ratione, quam tangit text. Quare male faciunt, qui arma, ferrum, & ligna deferunt Sarracenis. s. quod cum sint Christiani inimicos Christianismi contra Christianos iuvant: & ius antiquum hac ratione tactum omnia, in qua diffinitio predicta se extendit, continet. VI. & irrefragabiliter probo, per cap. Significavit. infra eod. quatenus praesupponit, vetitum fuisse ante illud. c. ne quis durante bello Sarracenis Vllas merces etiam ad bellum ineptas deferat: etiam si vadat ad eos ad captivos Christianos redimendos, exceptis his, quae ad articulum redemptionis sunt necessaria: At per nullum aliud ius, quam hoc id fuit tunc prohibitum: quia nondum emanarat. c. Ad liberandam. in concilio generali, cui praesuit Innocen. 3. secundus à Clem. 3. auctore illius. c. Significavit. Ergo per hoc capit. fuit prohibitum. Quod gloss. .i. in princip. clare id ibi sensit. Quod tamen dici nequit, nisi

dicamus hic esse saltem tacite prohibita omnia, quibus iuuantur Sarraceni in bellis contra Christianos, quatenus sunt talia. Quod est nostrum propositum. VII. facit, quod nisi hunc intellectum teneamus, verb. prohibita, positum in clausula bullæ cænæ Domini, superfluum videretur, ut in corol. 16. dicemus.

Contra tamen hanc conclusionem facit primo. c. Quod olim. infra eod. quatenus probat, quod saltem tempore pacis licet Christianis ea deferre Sarracenis. II. Extrauag. 1. de Iudeis inter communes: Etiam Extrauag. 1. eiusdem tit. Ioh. 22. per locum à speciali: quatenus prohibentes speciatim delationem victualium in certa loca, & certo tempore permittere videntur quoad alia loca, & tempora. III. quod nemo scribentium hic dixit, quod omnium ad bellum necessariorum subministratio hic prohibeatur: Imò Panor. in 2. nota. expresse ait, hic poni pœnam triplicem contra deferentes arma, ferum, & lignamina Sarracenis sine vlla mentione de alijs necessarijs. Quod ipsum antea fe-

cit Anton. in 3. notab. IIII. quod versicul.
 Tales. huius .c. continens pœnas tantum ad dese-
 rentes prædicta, & gubernantes naues Sarrac-
 enorum piraticas referri videtur. V. quod
 in versicul. Dū ad impugnandos, & c. cui niti-
 tur hæc resolutio, & nostrum summarium non
 continet prohibitionem, ut palam est, nec ratio-
 nē prohibitionis: sed solam rationē rationis, cur
 sit malum id, contra quod pœna hic inducitur.
 Per has rationes posset qui vellet sustinere id,
 quod Cōmunis sentire videtur. s. quod hic solū
 prohibeatur delatio armorum, ferri, & ligno-
 rum, nauium, & gubernatio galearum, & na-
 uium piraticarum Sarracenorum, & nihil a-
 liud. Et quod .c. Ad liberandam. infra eod. ad-
 dit prohibitionem venditionis galearum, & na-
 uium: & impensionem consilij, & auxilij in dis-
 pendium terræ sanctæ. Quod nos quoque dixis-
 semus, nisi rationes pro nostro nouo intellectu,
 & nouo summario suprā proximè tactæ ad id
 nos vrssissent: & nisi etiam secundum vtrūque
 modum intelligendi oporteret dicere, omnes, qui

contenta in diffinitione prædicta faciunt, esse
 excommunicatos, vel per hoc. c. vel per illud, vel
 per utrumque: et magis expedita, & absoluta est
 doctrina, quæ hoc modo colligitur: Et facile po-
 test ad argumenta prædicta, quæ novè nos for-
 mauimus respondere. Ad primum [†] quidem, 13
 concedendo probari per. c. Quod olim. infra eo.
 quòd alia, quàm speciatim iure prohibita, licet
 vendere, & deferre Sarracenis tempore pacis,
 ad alium finem, quàm bellandi contra Christia-
 nos. Cui nostra diffinitio, & eius declaratio nõ
 contradicit: non tamen ad hunc finem. Quod no-
 stra diffinitio probat, & dictũ cap. Quod olim.
 non reprobat. Ad secundum concedo, de latione
 victualium ad Sarracenos alio fine, quàm iuuã-
 di eos contra Christianos non esse prohibitam:
 sed sine iuuandi eos contra Christianos sic: nec
 nostra definitio aliud habet. Ad tertium conce-
 do, neminem scribentium hæc ita, sicut nos ex-
 planaſſe, & resoluiſſe. Concedo etiam, quòd An-
 ton. & Panor. dixerunt, illa, quæ in argumen-
 to adducuntur: sed nego illa esse contraria no-

stræ resolutioni: nego item, illos negaturos fuisse, excoꝛcatos, per hoc. c. vel. c. Ad liberandã. in fra eod. quos ex nostra diffinitioẽ cõcludemus esse excoꝛmunicatos. Imò nego vllum doctũ negaturum esse verum id, quod nos contendimus per hoc. c. probari: licet fortè censeat id totũ nõ probari per hoc solum: sed per hoc, & alia capit. Ad quartum respondeo, versicul. Tales. referri ad facientes omnia præcedentia: & ita ad omnes subministrantes necessaria contra Christianos, & ad alia speciatim prohibita. Ad quintum respondeo, nihil expresse prohiberi per hunc tex. Vt in notab. 1. est dictum: sed solũ tacitè, quatenus habet, quædam esse malefacta: & tangit rationẽ, cur illa sint malefacta, † & rationẽ non qualem qualem: sed iuris naturalis: et non probabiliter tantum concludentem: sed necessariò: & ita constituentem ius naturale, iuxta ea, quæ latè dicimus in repet. c. Ad hæc. de præbend. Et nego, quòd hic agatur de extendenda expressa prohibitione, per rationem: sed de coniecturanda prohibitione tacita tex. per ra-

tionem, quam oportet dicere tam esse exten-
sam, quam lata est ipsa ratio, ex qua colligitur
illa. † Nec refert, an sit immediata ratio con- 15
clusionis, an mediata, modò necessario conclu-
dat, ut ex his, quæ non indiligenter, neque tri-
vialiter diximus in. c. 2. de præbend. super ratio-
ne. c. Statutum. de electio. lib. 6. colligi potest.

II. infertur, † sola illa generaliter in hoc. c. &
c. Ad liberandam. infra eod. esse prohibita sub 16
ministrari Sarracenis, sub censuris, & pœnis in
eis contentis, quæ malo animo vero, vel equipol-
lenti iuvandi eos contra Christianos in bello de-
feruntur. An autem is animus in speciatim pro-
hibitis requiratur, cum glo. 2. tã genus: & in. d.
c. Ad liberandam. attin genus.

III. infertur, † prohibita ministrari Sar- 17
racenis, diuidi in prohibita speciatim, & in pro-
hibita generatim. Speciatim prohibita diffini-
ri possunt: quæ nominibus suis specialibus ex-
pressis prohibentur. Quorum de numero
sunt quatuor, quæ hoc capit. prohibet. s. delat-
tio armorum, delatio ferri, & delatio ligno-

rum, & gubernatio galearum, & nauium
 piraticarum Sarracenorum. Quintum, quod
 addit. c. Ad liberandam. infra cod. f. venditio
 galearum, & nauium. Sextum, quod addit Ex-
 traug. Multa. de iude. est delatio, missio, vel
 portatio equorum, victualium, & aliorum quo-
 runcunque mercimoniorum in Alexandriam,
 vel alia loca terræ Aegypti. Septimum, quod
 etiam ead. Extraug. addit, est extractio veti-
 torum, vel permissio extractionis è portubus, ut
 illò deferantur. Verba. d. Extraug. hæc sunt:
 Statuimus, ut nullus arma, equos, ferrum, ligna-
 mina, victualia, & alia quaecunque mercimo-
 nia in Alexandriam, vel alia loca Sarraceno-
 rum terræ Aegypti deferre, mittere, vel porta-
 re, seu de portubus eorum, ut eisdem deferan-
 tur extrahere, vel extrahi permittere: aut eis
 aliàs auxilium, vel fauorem præstare quoquo
 modo præsumat. Quod ipsum etiam esse prohi-
 bitum quoad omnes terras Sultani antea per Ni-
 col. iij. & eius constitutionem fuisse innouatam
 per Bonif. 8. contendunt Sil. & Ioh. Tab. ut in

corol. 8. tangam. Octauum delatio equorum ad Sarracenos, Turcas, vel alios quoslibet Christiani nominis inimicos: quod solus processus cœne Domini habet. Generaliter verò prohibita sunt, quæ verbis genericis, & quasi transcendētibz prohibentur. Quorum unum ponitur hic. s. subministratio necessariorum ad impugnandos Christianos, quatenus sunt talia, hoc est, ad hūc finem, vt per ea impugnentur Christiani. Secundum est, quarūcunque mercium delatio ad Sarracenos durante bello. c. Quod olim. infra eod. Tertium, auxiliij, & consilij cuiuscunque præstatio in pernicie in terra sancta. c. Ad liberandam. infra eod. Quartum auxiliij, vel fauoris præstatio quocunque modo Sarracenis Aegypti. d. Extrauag. Multa. Quintum delatio prohibitorum: quod habet clausula processus cœne Domini transcripta in primo notab. n. 5. Vbi tamen post verb. equos, omissum fuit verb. arma, incuria correctorum. IIII. infertur, quòd quasi quicquid, † & quoquo modo prohibet hoc. c. prohibet etiam. c. Ad liberandam. in-

fra eod. & e contrario. Nam. c. hoc prohibet spe
 ciatim quatuor, quæ supra collegi, quæ eadē je
 re ad verb. prohibet. d. c. Ad liberandam. Prohi
 bet præterea. c. hoc generaliter subministratio
 nem necessariorum ad impugnandos Christia
 nos, quatenus eiusmodi sunt, hoc est, ea mēte for
 mali, aut virtuali, ut eis impugnent Christia
 nos. Quod ipsum etiam facit illud. c. Ad libe
 randam, licet alijs verbis, eis. s. quibus excōmu
 nicat omnes, qui machinis, vel quibuscunque a
 lijs auxilium, vel consilium in perniciem terra
 sanctæ impenderint. Sub his enim continentur
 omnes, qui necessaria ad impugnandos Christia
 nos subministrant, cum omnes eos auxilium, vel
 consilium in id præstare palam sit. Et in. d. c.
 Ad liberandam. monstrabimus paria esse, auxi
 liari in perniciem terræ sanctæ, vel contra Chri
 stianos, quatenus Christiani sunt. Et ita quasi
 quicquid, & quomodocunque prohibet hoc. c. pro
 hibet & illud. Dixi, quasi: eo quod, iuxta dicen
 da in. ii. notab. gubernatio galearum non pirati
 carum speciatim prohibetur hic, & non ibi. Et

contrario ibi prohibetur specialiter venditio na-
 uium, & galearum, & non hic: Licet vtri que
 prohibeatur hic, & ibi generaliter, quando fit
 mala mente vera, vel equipollenti, per predicta
 in. 4. dicto. V. insertur, quod quicquid, & 20
 quocumque modo prohibent hoc, & illud. c. Ad
 liberandam. prohibet etiam Extrauag. illa. Mul-
 ta. de Iudæ. Clem. 5. Sed alio modo. Nã hæc duo
 c. omnia, quæ prohibent quoad omnem locum, &
 tempus prohibent: Illa verò Extrauag. solū quo
 ad Alexandriam, & terras Aegypti. Item il-
 la multo plura speciatim prohibet, quæ non prohi-
 bent hæc duo. cap. Prohibent enim speciatim e-
 quos, & victualia, & quascunque merces alias
 vltimo tempore ad illas terras deferri, quæ specia-
 tim per hæc. c. non prohibentur. De Extrauag.
 verò Copiosus. Ioh. 22. de Iudæ. nõ est consiliu, 21
 vanè quicquam cõmentari. saluo eo, quod in co-
 roll. sequenti infero. Tum, quia illa prohibebat
 eadem per triennium, quoad regnum Granatæ,
 quæ d. Extrauag. Multa. quoad regnum Ae-
 gypti, Tum, quod (gratia superis) regnum Gra-

nata e pridem per catholicos regeſ Castellano, ei-
deq; Chriſtiano imperio iã pridẽ ſubiectũ eſt.

- 22 *V I.* inferitur, † non ab re glo. illius *Extrauag.*
Copioſus. verb. infra triennium, miratam fuiſ-
ſe, cur ea, quæ per alia iura prohibita erant, ſi-
ne temporis præſinitione per illã *Extr.* fuerit,
cum ea prohibita tãtum ad trienniũ? Sed quid
quid illa glo. dicat, reſponderi poteſt, quòd licet
cenſuras huius cap. & cap. *Ad liberandam.* in-
fra eod. incurriſſet is, qui intra illud trienniũ
ad regnum Granatæ prohibita hic attuliſſet:
non tamen cenſuras *Extrauag. Multa.* quæ re-
ſeruata ſunt *Papæ:* cum tamen cenſuræ horum
cap. non ſint, vt poſtea dicam. & ita ob eam re-
ſeruatiõem fuit uilis, & formidabilior illa
Extrauag. quàm hæc duo cap. *V II.* infer-
23 tur, † aliquid ſpecialiter eſſe prohibitum in. d. c.
Ad liberandam. quod non eſt ſpecialim prohibi-
tum in hoc. c. neque in clauſula *proceſſus cœnæ*
Domini. ſ. *uenditiõ galearum, & nauium:* ali-
quid item in his duobus cap. eſſe ſpecialiter pro-
hibitum: quod in illa clauſula non prohibetur. ſ.

gubernatio, & regimen galearum, & nauium,
 & aliquid ibi specialiter esse prohibitum: quod
 neutro horum capitulorum specialiter prohibe-
 tur, s. delatio equorū. Multa item generaliter
 prohiberi per hæc cap. quæ per illam clausulam
 etiam generaliter non prohibentur, omnes, s. sub-
 ministraciones aliæ à delatione, quæ sola ibi pro-
 hibetur, quæ maximi effectus esse cum glos.
 final. dicam.

VIII. infertur t̄ merito noue dubitari posse,
 cur alia speciatim prohibentur, & alia tantum
 generatim: cum omnia hæc cum male fiunt, nō
 solum sint contraria legibus posituiis humanis:
 sed etiam naturalibus diuinis, vt in primo not.
 dictum extitit. Ad quam nouā dubitationem,
 & quæ mihi videtur caput, et fons soluendi alias
 plurimas, & vnde penitissimū modum intelli-
 gendi hunc tex. hauriamus, dico duas esse cau-
 sas, quarum posterior ex priore nascitur. Prior
 est, quod vt plurimū, speciatim prohibita ap̄ 10
 ra sunt ad iuuandū, & maius, & patientius bel-
 licum auxiliū præstant Sarracenis ad nos offen-

24

dendum, vel se à nobis defendendum: quàm alia generatim prohibita: Talia igitur sunt, quòd nunquam, aut quàm rarissimè deferri possunt ad Sarracenos, absque mente, & intentione formali, vel virtuali iuuandi eos, vt nos impetant, vel à nobis impetiti defendantur, attenta vicinitate imperiorum, regnorum, & vrbium eorù, & Christianorum: & attentis bellâ di, quas habemus innumeras, causas: attento irreconciliabili, quo in nos sunt, odio, & religionis tanta diuersitate, quanta est inter lucem, & tenebras. Quis enim Christianus sciens hæc, quæ notoria sunt omnibus, potest deferre illis arma, ferrû, lignamina galearû, vel vendere galeas, vel naues, quum formaliter, vel virtualiter velit eis contra nos fauere? Posterior causa, quæ ex prædicta priore nascitur est, quod speciatim prohibita videntur habere innatam præsumptionem male mentis, saltem virtualis ipso iure, sine alia probatione: eo quod iam apta sunt ad tam magnum auxiliû bellicum Sarracenis præstandû, quod præstas ea, vel fecit, vel debet scire, præstare

se illis auxiliū contra Christianos: & ideo vel
 expressam, vel equipollentē mentē adiuvādi eos
 contra nos habere videtur. Generatim aut pro-
 hibita regulariter non sunt tam apta ad auxiliū
 bellicū tā patēs, neq; tā grande, ut palā est: et
 ideo quicquid defert non videtur virtualiter ad tā
 malū finē iuvādi eos deferre, sed potius ad alios.
 Sic culpa lata equipollet dolo l. Latæ culpa. ff. de
 verbo signō aut levis vel leuissimā, ut ex præ-
 dictis locis Bartoli in d. l. Quod Nerua colligit
 Sic sponsalia cū copula præsumere faciunt mentē
 cōtrahēdi matrimonii præsumē: nō aut, sine illa,
 et ita cum visu ad illū. c. Is qui. c. fin. de sponsal.

IX. infertur ex prædictis t̄ alia diuisio pro 25
 hibitorū. s. in prohibita, quæ ipso iure præsumū-
 tur mala mente facta: qualia sunt omnia specia-
 tim prohibita: & in prohibita, quæ nō præsumū-
 tur mala mente facta, nisi probentur, vel cōiycia-
 tur aliunde tali mente facta: qualia sunt omnia
 generatim prohibita. Nam delatio armorum,
 ferri, & lignorū hic prohibita: venditio itē ga-
 learum & navium vetita in. d. c. Ad liberandā.

delatio item equorum prohibita in processu coe-
 nae Domini: & alia duo in Extrauag. Multa.
 supra relata, non solum censentur mala, & ve-
 tita, quando probabuntur ea mente facta, ut illis
 delatis impugnentur Christiani. Imò ipso facto
 presumentur ea mente facta: & ideo mala, &
 prohibita, censuris; infecta. Quod mitius est,
 quam id, quod affirmat Inno. & Hostiens.
 quos sequuntur Panor. Anna. & Felin. quod
 predictorum in hoc. c. speciatim vetitorum de-
 latio, sine vlla tali mente mala, est mala, & cen-
 suris infecta. Quos in glo. 2. limitabimus, &
 in d. c. Significauit. cū opinione contraria conci-
 liabimus. Delatio autem aliorum necessariorū
 ad impugnandum generaliter hic prohibita: im-
 pensio item auxilij, & consilij in. d. c. Ad libera-
 dam. generatim vetita: & alia eodem modo in
 Extrauag. Multa. & dicto processu inhibita,
 nō sunt mala, neque vetita, nisi cum formaliter,
 vel virtualiter fiunt ad adiuvādos Sarracenos
 contra Christianos. Neque presumentur mala,
 nisi probentur, vel ex circumstantijs conijciatur

sic facta. X. inferitur, inter speciatim, & 26
 generatim prohibita hoc distare, quod specia-
 tim prohibita, non solum presumuntur mala, &
 malo animo, malo j; sine facta: sed vere sunt ma-
 lo animo, & sine saltem equipollente, nisi aliqua
 particularis causa excuset, etiam si vere bono fi-
 ne fiant. Nam fieri potest, ut quis agat aliquid
 bono animo vero, sed malo equipollenti, ut si
 quis ex alto recto desiliat, in pavimentum lapi-
 deum animo bono latificandi spectantes, sine ul-
 lo vero se occidendi, vel debilitandi. Huic certe
 animus verus bonus est, & non se occidendi: sed
 interpretatiuus, & equipollens malus, & sese
 occidendi, vel labefactandi. Quonia in lata cul-
 pa est, non considerando id, quod omnes suae con-
 ditionis homines considerassent. Quia igitur
 ecclesia ob circumstantias in octavo coroll. con-
 sideratas, interpretatur per horum delationem
 tam patens auxilium Sarracenis contra Chri-
 stianos praestari, ut qui praestat virtualiter id
 velit: etiam si formaliter contrarium voluerit
 is, qui non obstante ecclesiae interpretatione aliud

facit, malo sine saltem virtuali id efficit. Generaliter autem prohibita non presumuntur malo animo facta, neque vere sunt malo animo effecta, si verus malus animus abest, & desit virtualis, qui aliunde, quàm ob contraventionem interpretationis iuris sit talis.

27

XI. inferitur, quòd nulla^t harum presumptionum est iuris, et de iure. Primo quidem, quod contra presumptionem iuris, & de iure nulla probatio regulariter admittitur. l. Antiquae. C. ad velley. l. fin. C. ad macedonia. l. fi. C. arbit. tue. l. Adiuo Pio. §. Si pignora. ff. de re iud. c. Is qui. de sponsal. At contra huiusmodi presumptiones admittitur probatio. Quis enim dicat eum Christianum, qui cum trirremi, vel naui lignis, aut armis plena soluit Genua, ut Vlixiponem appeteret, & vi vectorum aduersorum delatus est Alexandriam: ibique naui, armis, & lignis spoliatus rediens in Italiam accusatur delationis armorum ad Sarracenos, non esse admittendum ad probandum, quod id ei inuito, & cum magno animi dolore, & fortunaram iactura contigisset.

deoque adsoluendum? Quis item neget esse ad-
mittendam probationem contra eum, qui ma-
gnam frumenti copiam attulisse dicitur ad ali-
quos Sarracenos Africanos, & negat se illā
attulisse ad hoc, ut esset cōmeatus iustus exerci-
tū contra Christianos ducendo? Secundo, quia
presumptio iuris, & de iure est: presumpcio le-
gis de aliquo super eo tāquā sibi comperto sta-
tuētis: iuxta notata in d. c. Is qui et alibi saepe.
At neutra harum presumptionum est huius-
modi. Nullibi enim cauetur vlla lege super ali-
qua illarum, tamquā super comperto quicquam
statuere.

28

XII. ex proximē dictis infero aliud: quod
& si novū, arbitror tamen placiturū viris do-
ctis, & lucem præbiturum confessarijs: Nepe-
eum non incurrere censuras huius capit. qui
prohibita in eo speciatim, traderet Sarracenis
eū ijs loci, tēporis, quātitatis, qualitatis, & finis
circunstātijs, quibus vir prudens pro comperto
habere deberet, nullum in quā ex eis fructum
bellicum habiturum eum, cui traditur, neque

29

Num alium Sarracenum. Quia lex fundata
 in præsumptione, sicut non ligat in foro exte-
 ri, si non est præsumptio iuris, & de iure: & cõ-
 traria veritas ostendi potest. c. Super hoc de re-
 nunciat. l. Cum de indebito. ff. de probatio. Ita
 & minus ligat in foro conscientie, & coram
 Deo, si veritas est illi cõtraria, iuxta. c. Tua. de
 sponsal. & annotata in. c. Is, qui fidẽ. eod. tit. cũ
 omnia nuda, & aperta sint corã eo. c. Deus om-
 nipotens. 2. q. 1. At hæ prohibitiones speciales
 fundatæ sunt in præsumptione, vt præcedens co-
 rol. habet: Ergo illa cessante, non ligant. Ex quo
 inferri potest solutio quæstionis illius confessa-
 ry, cui pœnitens confessus fuit, se in finibus Ae-
 thiopie à bellis Christianorum longè remotis tra-
 didisse ferrum parvæ quantitatis Sarraceno,
 vt inde clavos fingi faceret ad struendam do-
 mum, quã cœptã habebat. Quibus, & ingenio
 Sarraceni, ac debitis circumstantiis attentis, qui
 libet prudens credidisset, & credere certo de-
 buisset, eum non esse usurum illo ferro ad arma
 fabricanda: sed ad fingendos ex eo clavos domni

perficiendæ necessarios. Confessario enim huius
 modi, mea quidem sententia, salva iustiore, res-
 ponderi potuit, illum poenitentem nõ incidisse in
 censuras huius cap. neque bullæ coenæ Domini:
 Imõ neque lethaliter peccasse, si aliud non inter-
 uenisset. Quin & me iudice, tiam in foro ex-
 teriori absolueretur, si huiusmodi circumstãtias
 probaret. Tamen si arbitror consulendũ esse poe-
 nitentibus, ut ab his caueant: quæ et si non sint
 mala, sunt tamen minus bona suis contrarijs: &
 quæ in grandes scrupulos confessarios conyiciunt:
 et gradibus periculis iudiciarijs in tribunalibus,
 presertim iudicum non ad eò doctorum sese ex-
 ponunt. XIII. infertur, † bonam esse illam 30
 diuisionem communem, qua prohibita submini-
 strari Sarracenis diuiduntur in prohibita sim-
 pliciter, & absolutè, hoc est, quoad omnem locũ,
 & tempus: & in prohibita quoad omnem locũ:
 sed non quoad omne tempus: & in prohibita quo-
 ad omne tempus, & non quoad omnem locum.
 Primi generis sunt omnia prohibita hic, & in
 d. c. Ad liberandam, & in bulla coenæ Domini.

Secundi generis sunt merces alie, quam bellicae
 quae ad nullum locum sarracenorum deferripot
 sunt tempore belli: sed tempore pacis sic, iuxta. c.
 Quod oli. infra cod. Terti generis sunt ea, quae
 prohibentur in. d. Extrauag. Multa. speciatim
 ultra hic prohibita, quae quoad omne tempus pro
 hibentur: sed non nisi quoad terras Sarraceno
 rum Aegypti: Et quod idem sit dicendum de om
 nibus terris Sultani, ait Ant. 3. parte. tit. 24. c. 30
 31 col. 3. per quandam Extrauag. † Nicolai. 4. quae
 incipit: Olim, quam non esse sublatam contredit Syl.
 contra Ang. Ipse vero eam non vidi, neque aliam Bonif.
 8. incipientem. Contra quam Syl. citat. Et licet videam
 Syl. decipi, quatenus putat in verbo Excöicatio.
 7. col. 3. eas novari per. d. Extra. Multa. Et etiam
 quatenus in. 5. not. putat, delationem in terras Sul
 tani prohiberi, per Extr. Multa. Quod certe non
 fit: imo quatenus ibi Clemens ait se adherere ve
 stigis Nicol. et nihil nisi de terris Aegypti ex
 primit, aliud videtur quoad alias Sultani statu
 re. Licet item in hunc secundum errorem decidat et
 Io. Tab. in verb. Excöicatio. 6. Licet item Caiet. non

ritet vllam talē extrauagantē aliam, quam d.
 Extr. multa. Quia tamen etiā Io. Tab. idē quod
 Anton. tenet, licet significet se nō vidisse Extr.
 Cōtra. quā citat, nō audeo discedere a diuo An-
 tonio. Cui addo, quod cū Turca suo regno ad-
 iecerit iam Sultani imperium oportebit idem
 dicere de terris omnibus Turcæ: quod ipse ait
 de terris Sultani. Quia Turca est Sultanus, imo
 & grauius occupat terram sanctā, & totā Sy-
 riam: quā ille occupabat.

XIIII. infertur incaute fuisse loquutum 33
 illum virum doctum, qui dixit omnia, que sunt
 speciatiui prohibita, esse absolute prohibita. Nā
 multa in illa Extra. prohibentur specialiter, que
 tamen non sunt absolute, id est, quoad omnē locū
 & tempus prohibita, vt palam est. Addo itē hāc
 diuisionē prohibitorū in prædictas tres species,
 de qua in corol. præcedenti, aut nō esse diuisionē
 generis in suas species, sed analogi in sua analo-
 ga, vel illo, de quibus analogē dicitur, aut nexu
 sum ex ea sumi argumentum contra corolla-
 rium sequens, vt ibi dicam.

XV. inferri videtur, quod in hac materia appel-
 33 latione prohibitorum, † sine alia adiectione sola
 prohibita quoad omne tempus, & locum inclu-
 duntur: & non alia, quæ quoad aliquod tempus
 tantum, vel quoad aliquem locum tantum. Quod
 sensit ante omnes Gofred. in fine summæ huius
 tit. & Abbas antiq. in. c. Significauit. infra eo-
 dem. & Pan. Cardinal. Ioh. ab Anna. ibidem.
 Vbi clarius omnibus Hærricus, licet nihil ran-
 gat Felin. Idem etiam sentiunt Ioh. And. An-
 ton. Pan. & Cōmunis in. d. c. Quod olim. in-
 fra eod. Tametsi hoc nō omnino apertè aperiāt.
 Clarius tamen his non relatis auint Syluest. &
 Caier. Vbi supra. Pro eis facit. 13. corol. in quo est
 conclusum, sola primi generis prohibitorum. s.
 quæ sunt prohibita quoad omne tempus, & locū
 dici prohibita simpliciter, & absolute. Cætera
 verò secundum quid. s. secundum locum, vel se-
 cundum tempus. At quod secundum quid est ta-
 34 le, † non dicitur simpliciter tale: Vnde dominiū
 vile nō dicitur simpliciter dominiū. l. 1. §. 1. ff.
 Si ager vectigal. vel emphit. Nec ex cōmunicat

ratio minor videtur dici simpliciter excoꝛicatio
 c. penul. de sent. excōi. Quauis alia ratione id
 ibi contingit, vt aliàs ibidē diximus. Nec homo
 p̄ctus dicitur simpliciter homo, iuxta illud dya
 lecticoꝛū: Omne analogum per se sumptū st̄ ac
 pro famosiore significatu: secundū Aristol. re
 ceptum. Secūdo pro eisdem facit, quod Extrau.
 Multa. de iudaeis, post illa verba: Ferrū, equos
 arma, & alia vetita, subdit, nec non victualia,
 & mercimonia, & c. per quod significare vide
 tur victualia, & mercimonia, non esse de pro
 hibitis.

CONTRA quos tamen plurimum vrget
 quod omnes species alicuius generis sub eius pro
 pria significatione continentur, iuxta singul.
 ac receptum dictum Bald. in l. 2. C. de iure iur.
 anul. Et prohibitum quoad certum tempus, &
 prohibitū quoad certum locum: et prohibitum
 quoad omne tempus, & locum, tres species sunt
 prohibitoꝛū, vt habet. xiii. coroll. Et si respōdeas,
 t̄ quod illa diuisio illius coroll. est diuisio analo
 gi in sua analogia, seu ea, de quibus analogicē di-

35

36

preced. corol. tangebam: replicari potest, quod
 debitum quoad certum locum, est verè debitum,
 vt. ff. de eo, quod cert. loco, per totum: & debitum
 quoad certum tempus, verè est debitum. l. In
 diem. ff. de condit. in deb. Suspensus quoad cer-
 tum actum, verè suspensus est, iuxta gloss.
 Clement. Cupientes. de penitent: Ergo pari
 ratione prohibitum quoad aliquod tempus, vel
 locum dici debet verè, & non analogicè pro-
 hibitum. † Quare aliter videtur responden-
 dum. s. quod id non contingit ob defectum
 significationis propriae: sed ob defectum in-
 tentionis animi disponentis. Sicut in simili
 saepe in rubr. de præbend. & alibi diximus,
 quod causa, quare appellatione verbi, bene-
 ficium, positi in expectatiuis, & mandatis de
 providendo non comprehenditur beneficium
 cure animarum, non est defectus signifi-
 cationis propriae: sed defectus intentionis res-
 cribentis, cap. final. de præbend. & cap. Cum
 in illis. eodem tit. lib. 6. Et si vigeas inter-
 rogando, unde constet intentionis Romano-

rum pontificum in hac materia loquentium, non esse comprehendere temporaliter, vel localiter tantum prohibita appellatione prohibitorum, quoad leges pœnales? Respondeo, quod ex multis saltem coniunctis, scilicet, quod non est tanta ratio in his, sicut in illis: & quod pœne sunt restringende: & quod Clement. s. in dicta Extravagant. Multa. id significavit, quatenus posteaquàm prohibuit ferrum, equos, arma, ac alia, vetita subiicit: nec non victualia, & mercimonia: & quod omnium doctorum mens siue iuste, siue iniuste concepta illa videtur fuisse: & doctorum consilio leges Romanæ, & processus cenæ Domini promulgari solent. Quæ tametsi ad revincendum contradicentem forsitam non sufficiant: ad assentiendum tamen opinioni Comuni, & benigniori in materia pœnali satisfacere videntur. Licet contra hæc sit oppositio fortissima, quam mox contra corollarium sequens, quod ex hoc infertur, formabimus.

38 XVI. infertur ex precedenti coroll. conclusio
 quotidiana. s. in cēsuras bullæ cænæ Domini nō
 incidere eos, qui alias merces, quam bellicas etiā
 tempore belli deferunt Sarracenis: imo neque
 qui alia, quam equos, & alia similiter prohibita
 deferunt. Quoniam clausula illius huc perti-
 nens solum excōicat deferentes sarracenis equos
 arma, ferrum, lignamina, et alia prohibita: At
 per coroll. præcedens appellatione prohibitorū
 non continentur, nisi simpliciter prohibita: Er-
 go propositum.

39 CONTRA hanc tamen conclusionē facit
 primo, quod ex ea sequeretur, quod verba illa:
 deferētes prohibita, posita in illa clausula nihilo
 perarentur. Quia quoad ibi expressa nihil ope-
 rantur: quippe quæ sine illis sub ea includuntur,
 & nulla alia videntur esse prohibita, in quibus
 verificentur. Nam tria sola, quæ in hoc cap. spe-
 ciatim prohibētur. s. arma, ferrū, et lignamina,
 etiam ibi exprimuntur: imo adduntur equi. In. c.
 item. Ad liberandam, solum additur venditio
 galearum, & nauium: quæ non potest comprē-

hedi sub illis verbis: deferentes prohibita. Quia
 qui galeam vendit Sarracenis, non dicitur eam
 eis deferre, alioqui .d.c. Ad liberandam. nihil
 adderet huic .c. excōicando vendētes galeas, &
 naues, cum per hoc excōmunicentur deferētes.
 Quod tamen est contra omnium mentem, &
 presertim contra Caiet. magis, quā aly affir-
 mantem hoc corol. Et si proteruēdo per gas dice-
 re, quod venditio nauis sit delatio, cōsydera huic
 consequēse esse, quid includitur, per alia verba il-
 lius clausula anteriora .s. deferentes arma, fer-
 rum, & lignamina. Quoniam prohibitus defer-
 re lignamina galearum prohibitus quoque est,
 deferre galeas, vt in .6. notab. diximas: & per
 consequuntionem verbum, prohibita, quoad id
 nihil operatur. II. facit, quod illa verba: deferē-
 tes prohibita, nihil operantur etiam, quoad exer-
 centes curam, & regimen grlearum, & nauū
 piraticarum Sarracenorum qui licet excōicen-
 tur per hoc .c. Non tamen excōicantur per illā
 clausulam, secundum Angel. quē Syl. Caiet. &
 Joh. Tab. unanimiter sequuntur. Quia exerce

re illud regimen non est quicquã deferre, & per illam clausulam solum deferentes excommunicantur. Ad hoc difficile argumentum respondeo, quod verba illa, deferentes prohibita, illius clausula verificari possunt in omnibus vtilibus mediate, vel immediate ad bellum subministratis malo animo formali, vel virtuali, ut eis impugnent Christianos. Hæc enim omnia quoad omne tempus, & locum prohibentur, per hoc capit. & cap. Ad liberandam. infra eodem, ut in. 4. dicto, & illat. prima, supra eodem notab. diximus. Ad quod probandum tetigimus ibi. 7. loco hoc argumentum. Itaque verbum, prohibita, positum in illa clausula includit tantum illa, quæ generaliter hic, & in. d. c. Ad liberandam. sunt prohibita. Quæ est resolutio noua, singularis, & vtilis.

- 40 XVII. infertur ex coroll. precedenti, omnes qui animo formali, vel virtuali iuandi Saracenos contra Christianos deferunt eis aliqua vtilia bello, vel prælio mediate, vel immediate, incidere in censuras bullæ cænæ Domini.

Quod maximè animaduertāt confessorij. Quonia
hi deferunt prohibita quoad omne tempus
& locum, vt dictum est in coroll. precedente.
Infertur † item vendentes solum, & non de- 41
ferentes naues, vel galeas Sarracenis non in-
currere: neque etiam exercentes curam, & re-
gimen galearum, & nauium piraticarum.
Quia nulli horum dicuntur deferre prohibi-
ta. Neque qui merces alias ab expressis in di-
cta clausula tempore belli ad eos deferunt:
Quia nō deferunt prohibita simpliciter quoad
omne tempus, & locum. Nisi aliquo modo es-
sent utilia bello, & ob id ad eos deferret: Quia
eo respectu quoad omne tempus & locum fiunt
prohibita, per prædicta. Infertur item aliquos
incidere in censuras illius clausula, qui non
incidunt in censura huius. c. eos, scilicet, qui e-
quos, sine intentione mala formali, neque vir-
tuali ad eos deferunt. Contra enim talem de-
lationem nulla censura hic fertur, & ibi sic,
vt palam est ex prædictis.

- 42 XVIII. infertur solutio questionis, quæ ex facto interrogabar, an s. qui vendit t̄ arma Sarracenis habentibus plura, quam quibus egent, incidat in hunc canonem: Respōdendum est enim, quicquid Tabien. senserit, incidere. Quia necessaria sunt eis ad prelium primo, secundo, vel tertio modo supra co not. n. 2. relat̄is. Quia, & si qui Sarraceni plura arma habeant, quàm quibus in presentia egent: nō tamen habent plura, quàm quæ eis sunt vtilia: neq; plura, quàm quibus breui tempore egere possint prelio aliquo graui victi, & armis & militibus priuati.
- 43 XIX. infertur t̄ poenis huius canonis subijci omnes, qui subministrāt arcem, turrim, vel speculas munitas, siue nō munitas, vel aliam quancunq; fabricam, vel machinam, ligneam, ferream, lapideam, terream, auream, argenteam, stagneam, vel mixtam, quæ mediate, vel immediate est vtilis prelio, vel bello cōtra Christianos gerēdo, & subministratur malo animo formali, vel virtuali, et equipollēte. Quia ea omnia necessaria sunt ad impugnando Chri

stianos primo, secūdo, vel tertio modo, de quibus supra. n. 2. & in id subministrantur, intentione, actuali, vel virtuali. Infertur item eū, qui praedicta subministraret bona mente, sine tali mala, saltem virtuali, nō incursum has censuras.

XX. infertur eos etiam incursum esse censuras, qui subministrant Sarracenis pertinentia ad cōmeatum belli contra Christianos, quatenus talia sunt, hoc est, ea mente, vt mediate, vel immediate spectēt ad praelium: puta tuendo, & augendo vitam, saltem & vires militum, vt cum opus fuerit fortiter preliantur. Omnes item pluma, & galeri militares, omnis panus tinctus eo colore, quo miles vestitus fortior, & formidabilior aparet, quatenus talia sunt, hoc est, ea mēte subministrata, vt eorum virtus, vel effectus ad praelium perueniat. Quoniam omnibus his, conuenit diffinitio necessariorum ad praeliandū cōtra Christianos, vt patet ex. 4. dicto. Infertur autem simul non incursum censuras has eū, qui haec, sine mala mente ministraret illis.

XXI. infertur solutio illius quæstionis, quam

45 ex facto interrogabar s. an qui multum calcis,
 † & lapidum ex Hispania in quoddam oppi-
 dum Aphricæ, extra tamen terras Aegypti
 detulisset, in prædictas incidisset censuras?
 Respondendum enim est incidisset, si eo animo de-
 tulit, ut ex eis arcem aliquam Sarraceni mu-
 nirent, aut si antequam ea venderet, & tra-
 deret rescussisset ea sibi a Sarracenis in eum usum
 emi, & ad eum usum vendidisset: imo etiam,
 si cum sciussisset Sarracenos ea materia egere
 ad faciendam, vel reficiendam arcem aliquam,
 in alios usus detulisset, & vendidisset: eo quod
 licet actu, siue actualiter non tradidisset ad præ-
 liandum: virtute tamen, siue virtualiter in id
 tradidit. Si autem bona fide, ac sincero pectore
 credebatur ea in ædium ad habitandum tantum
 edificationem sibi emptum iri, & nesciebat eo-
 rum necessitatem, vel voluntatem edificandi
 reficiendive arcis, & ob hanc ignorantiam ven-
 didit, et tradidit: alias id non facturum, ab his cõsu-
 46 ris liber fuisset. † Dixi, extra terras Aegypti
 propter. d. Extran. Multa. qua ex cõicatus fuis-

set, quanquã mente ea in illas detulisset. Et pari ratione potuit: imo oportuit addi, Extra terras Sultani, ab eo, qui sequitur opinionẽ Diui Ant. & cõem in. xij. corol. relatã. Imò potuit, & oportuit addi, Extra terras principis Turcarũ, ab eo, cui placet extẽsio nostra noua prædicti de cõi Diui Antonini, in dicto corol. 13. scripta.

XI, notab. quòd galeas, & naues piraticas Sarracenorum gubernantes, incidunt in hunc canonem, cũ multis ad id pertinentibus.

SUMMARI A.

- 1 Sarracenorum naues piraticas regentes excõicati, & etiam galeas non piraticas. n.
2. Quia galea ex se bellica est. n. 4. Quid de vectoribus. n. 6. & alijs ministris. n. 7. & nautis. n. 8. Quid e iuuantibus, & remigibus vinetis. n. 9. & 10.
- 3 Copulatiua, & dupliciter cõiungit, nã nũc orationem copulatiuam, nũc de copulato extremo facit.
- 4 Prohibitio specialis huius c. in quo speciali or, quã spãlis c. Ad liberãdã. infra eo. noue.

- 11 Absolui an possit remex contra CHRi-
stianos metu mortis remigans, & an sit ex
cōmunicatus. n. 18. & an incidat in bullam
cana. n. 19.
- 12 Metus licet excusaret a furto: non tamē ab
occidendo non inuadentem. n. 16.
- 13 Intellectus nouus. l. Vt vi. ff. de iusti. & iure.
- 14 Remex illicite remigat in Christianū.
- 15 Defendēdo se licite quis occidit inuadētē;
sed non licite potest velle eū occidere, etiā
tanquā medium ad suam defensionem.
- 17 Mors ne malo consentias gloriosa.

VNDECIMO principaliter noto versiculū:
Sunt etiā. pro ea parte nostri sū marij, quæ
habet, incidere in hunc canonem† eos, qui in ga-
leis, & piraticis Sarracenorum nauibus regi-
men, & curā gubernationis exercent. Contra
quod facit primo, quod verbū, galeis omittitur
in. c. Ad liberandā. infra eodē. Secūdo, quod ni-
hil de hac clausula repetitur in bulla coenæ domi-
ni. III. quod Ioh. Andr. Ant. et. Anna. in suis
summarijs omnes Christianos ministrantes in

navibus Sarracenorum includunt: Panor. autē
 & Felin. in suis, omnes in eis navigātes. Caiet.
 autem omnes in eis curā exercentes. Quicquid
 tamen hi patres sentiant verus, & litera ger-
 manus sensus videtur esse, per hanc clausurā eos
 solos, & omnes cōprehendi, qui regimen, vel cu-
 ram gubernationis exercent in galeis Sarrac-
 enorum, & etiam qui idem faciunt in navibus
 piraticis eorundem: ita, quod illa verba faciant
 unam copulatiivam compositam ex duabus præ-
 dictis orationibus. Ex quo infertur † primo,
 quod non oportet ad hoc galeas esse piraticas: sed
 naues sic. Tum, quia phrasis ipsa id significat,
 quatenus habet in galeis & piraticis navibus.
 Si enim verbum, piraticis, ad utrunque referre
 voluisset, dixisset in piraticis galeis, et navibus,
 vel in galeis, & navibus piraticis: non autem, ut
 ait in galeis, & piraticis, navibus. Tum, quia il-
 la copulatiiva, † &, non coniungit inter termi-
 nos eiusdem extremi: siue, ut clarius dyalectici
 loquuntur, non facit propositionem de copulato
 extremo. Quia si eam faceret exigent guber

nationem in galeis, & nauibus: ita vt nō suffici-
 ceret gubernatio galearum sola, neque nauium
 sola. Quod nemo dicet. At si inter orationes cō-
 iungit, siue, vt dialectici aiunt, facit orationem
 copulatiuam, sensus est, eum incidere in canonē,
 qui gubernationem exercet in galeis: eum itē
 qui eam exercet in piraticis nauibus, vt palam
 est: & ita sufficit gubernas e galeas, vel guber-
 nas e naues piraticas. Quod est nostrum propo-
 4 situm. Tum quia † galeæ suapte natura magis
 spectant bellum, & piraticam, quam alienaues
 onerariae: Et ideo non est mirum, vt exigatur
 quod naues sint piraticæ, non autem galeæ: &
 constat, quod gubernatio earum, & nauium bel-
 licarum, vel piraticarum Sarracenorum est fa-
 5 uor eis, & terror nostris. II. infertur † conclu-
 sio noua, & singularis. s. prohibitionem huius
 cap. specialcm aliqua parte esse latiore pro-
 hibitionem speciali. c. Ad liberandam infra eo-
 dem: eanempe, qua excōicat Christianos guber-
 nantes galeas, nō piraticas, vt in. 10. notab. dixi
 & super eodem cap. Ad liberandam. tangam.

II. infertur, quod nihil obstat prædictis cap.
Ad liberandam. & clausulæ processus cænæ Do
mini. Quoniam fateor eos, qui exprimentur
hic, & racentur ibi, non comprehendi ab eis, ne
que teneri vinculis illarum dispositionum.

III. infertur †, vectores transeuntes in earū 6
manibus ab alijs in alias terras, ob hoc solum non
incidere in hunc canonem. Quia non regunt,
neque gubernant eas: & ita Pan. & Felin. in
cogitantes omnes nauigantes comprehendisse.

V. non † incidere in eum pueros Christianos, qui 7
sarracenis seruiunt in galeis, vel nauibus pyra
ticis a poculis, a cordis, & ab alijs ministerijs a
gubernatione remotis: & cōsequenter quod Io.
Andr. Anton. Anna. & cōmunis, alius alium
sequuti inaduertenter comprehēderunt omnes,
ministrātes. VI. idem † dicendum esse de nau 8
tis remigibus, vel alijs mercenarijs, qui nō guber
nant: sed qui gubernantium iussa capeffunt.

SI autem hi adiuuarent Sarracenos contra 9
Christianos pugnādo, vel remigando, tradēdo ar
ma, quibus pugnarēt, consulēdo, vel animando,

vel aliter quoquomodo inciderent in excōmuni-
cationem, siue quia necessaria subministrant
ad impugnandos Christianos contra hunc tex,
siue quia consilium, vel auxilium, quoquomodo
eis contra Christianos præstant, contra. c. Ad
liberandam. infra eodem.

- 10 An autem Christiani captiui^t in galeis ad re-
migandum vincti, qui ne occidantur, aut per-
cussionibus, & liuoribus morte peioribus affi-
ciatur. remigant in galeis Sarracenorum contra
Christianos, incidant in hunc canonem: et an à
suis confessarijs absolui queant, antequã absoluã-
tur à censura bullæ cene Domi. & antequam
proponant se nunquã ultra Sarracenis in Chri-
stianos talem opem laturos? quæstio quotidiana
est. De qua^t cōsultus ante duos annos à viris apo-
stolicis in Aphricam, vt negocia domini nostri
IESV CHRISTI agerent, translatis, respō-
di, si satis memini, quatuor. Primū eos peccare.
Quoniam contraveniunt præcepto, de non occi-
dendo Decalogi. Exod. 20. relati per gl. c. Quid
in omnibus. 32. q. 7. Quia non solum contraue-

niunt illi praecepto, qui occidit, vel occidere, aut
 iniuste pugnare volunt: sed etiam i, qui occidit
 vel iniuste pugnanti, vel id facere volenti quo-
 modo opitulantur, consulunt, vel consentiunt,
 c. Sicut digni. §. Illi autem. C. §. Illi vero. C.
 §. Qui vero. C. §. Hi quoque. de homicid. c. 1.
 cum ei annotatis. de offic. deleg. c. Notu. 2. q. 1.
 l. Is qui opem. ff. de fur. cum ei a notat. † Et quā
 uis a furando excusaret necessitas illa gravis-
 sima suam mortem evitandi, argumento anno-
 tatorū in. c. Si quis propter necessitate. de furt.
 C. c. Discipulos. de consecrat. dist. 5. Non tamē
 excusare, potest a praecepto de non occidendo.
 Quia oportet omnia mala poenae pati, potius q;
 malo culpa consentire. c. Itane. 32. q. 5. C. l. Pa-
 lam. §. Non est ignoscendam. ff. de rit. nupt. c.
 Sacris. de his, quae vi. l. Isti quidē. ff. quod met.
 caus. Contra quod tamē facit primo. l. V t vim.
 ff. de iusti. et iur. in illis verbis: quod quisque ob-
 intellam sui corporis fecit, iure fecisse videtur.
 II. obstat. l. Is dānu. §. 1. ff. de reg. iur. quae ha-
 bet: eius nulla culpa est, cui necesse est parere, et

decisio Petri. quem ibi Cy. Alb. & Saly. sequuntur in. l. i. C. unde vi. ff. quod excusatur ab homicidio famulus; qui precepto heri occidit uxorem adulterum, vel alium, ne ipse ab hero precipiente, si ei non paruerit, occidatur. Quod ipsum tenet Bal. in. §. Iniuria. col. pen. de pac. iur. fir. et Decius in. d. l. Is damnū. §. i. & Card. in. c. Sacris. col. 2. ff. de his quæ vi. l. i. i. facit, quod si conclusio suprascripta teneatur confitendum est, omnes remiges Christiani, qui mille mortes ne CHRISTUM negent, patiuntur extra eius gratiam esse, neque in eam redire posse, nisi prius decreuerint potius mortem subire: quàm remigare in Christianos, quæ dura videtur conditio.

13 NON obstantibus tamen his teneo id, quod ante dicebā: & ad horum primū respondeo, legē illam. Vt vim. intelligendam esse de eo, quod vim metuens facit aduersus eam inferentē, & non de eo, quod aduersus alium, ut in nostro casu contingit: & ideo quauis hi remiges possent se defendendo occidere Sarracenos eos iniuste verberantes, & volentes occidere, eo quod non

Remigant contra Christianos: Non tamen† pos-
 sunt remigando adiuuare eos contra Chri- 14
 stianos; ne a Sarracenis occidantur, per dictū
 cap. Sacris. Vbi Panor. col. 2. hoc quod dicimus
 tenet. Et confirmatur noua ratione, eademque 15
 neruosissima†. s. quod iura omnia probantia,
 & doctores per ea dicentes, licere cui pro sua
 defensione occidere alium, non significant li-
 cere illi intendere animum in mortem alteri-
 us tanquam in finem, vel medium suae defen-
 sionis, ut singularissime probat princip. c. De
 occidendis. 23. q. 5. Quia peccaret, si vellet occide-
 re etiā ad finem sese defendendi. Sed significat
 licere cui intendere animum ad se defendendum,
 etiā si ex sua defensione preter suā intensionē 16
 mors alterius sequatur, ut eleganter de more
 declarat Thomas. 2. Sec. q. 64. art. 7. & fusius
 ibi Caieta. & fusius Abulēf. in. c. 5. super Mat-
 th. q. 46. At qui ne occidatur ab hero præcipi-
 entī, uxorem suam adulteram, vel alium occidit
 mortem illius accipit, ut medium sese defendendi
 dicit. Ergo peccat, & malo facit.

- Ad 2. respondeo negando, quod seruo, vel famulo necesse sit parere domino vel hereditate atroce rem precipienti contra legem naturalem, diuinam, & humanam, arg. c. Si dominus. c. Non semper. & c. Iulianus. 11. q. 3. Et ad decisionem Pertri, & Cyni respondeo communiter quidem esse receptam: sed mea sententia multo falsissima. & ut demiror eam tot patribus antiquis, & nouis eruditissimis probari (nam neque Cagnolus, neque Ferrarius in. d. l. Is damnus. §. 1. recedunt a Decio): Ita gaudeo eam reprobata fuisse a Panor. in. d. c. Sacrus. col. 2. Cuius rationibus addenda est illa noua, & neruossima, quam in responsione ad primum adduxi. Posset item responderi illam decisionem tenendam esse quoad forum exterius, saltem quoad hoc, ut multo mitius puniatur, quam si absque illo timore fecisset: non tamen quoad Deum, & in foro conscientie.
- 17 Ad 3. respondeo durum quidem esse pati mortem, que omnium terribilium maximam est: at gloriosissimam esse mortem, que ne rei male conscientias, subitur, ut singulariter dixit gloriosus Ele

azarus .2. Mach. c. 6. premiaque maxima, que neque oculus vidit, neque auris audiuit, preparata esse illi, & pramonitos nos esse a duce nostro CHRISTO, ne timeremus eos, qui occidunt corpus Matth. 10. & c. Nolite timere. 11. q. 3. Haecenus de primo dicto.

SECUNDUM, quod praedictis quaestionibus respondit fuit, defendi posse praedictos remiges non esse excōicatos. Non quidem, eo quod non peccāt lethaliter: neque quia non dant, vel non faciunt necessaria ad impugnandos CHRISTIANOS contra hoc cap. & quia non dant auxilium cōtra. c.

18

Ad liberandam. Sed quia non videtur intentio sacrosanctorum conciliorum fuisse excōicare hos, qui mortis necessitate adducti contra suam voluntatem adiuuant. Sed quia ex hoc colligeretur, quod non esset excōicatus, qui metu mortis praesbyterū occideret, tutius arbitror dicere illos excōmunicari per haec duo capitula.

Tertium respondi non incidere eos in bullam cenae Domini: Quia clausula illa non extenditur, vel non comprehendit contentos in hoc. §.

19

Sunt autem. ut in not. 10. dixi. & in gl. fin. vel
 c. Quod olim. infra eod. & ideo absolui posse a
 censuris auctoritate ordinaria. Quartum, quod
 respondi ex his consequitur. s. etiam a peccatis
 eos posse absolui, si proponant nullatenus in quā
 ultra remigare contra CHRISTIANOS: alioqui
 autem non. Quia non habent voluntatem desi-
 stendi a peccato, neque per consequutionem con-
 tritionē sufficientem ad hoc, ut possint a pecca-
 tis absolui, iuxta ea, quæ utiliter scripsimus in
 cap. Fratres. de poenit. dist. 5. n. 33.

IN GL. Primā.

IN huius relectionis initio septem glossas vi-
 les, & novas super septem glossis huius cap.
 me facturū promisi: Sed quia multo plusquam
 putarā illa sub prælo crescit, earum bonā partē
 in cōmentariolos quorundam aliorū huius tituli
 capitū relegabo, ratus id grātius, vtiliusque can-
 dido lectori futurum. Tertium item notabile
 multis vtilibus mutilavi, quibus hanc gloss. pri-
 mā de reueram illustrare. Quæ tamen, ne ve-
 lut inimia in tertia mensa nauseam pariant, ad

cap. Ad liberandam. infra eodem demitto.

IN GLO. 2.

SUMMARI A.

- 1 Arma ad alios hostes, quam Sarracenos deferens non incidit in hanc censuram.
- 2 Arma non habet, si non habet ferrum mala illatio.
- 3 Arma lapides, etiam proprie intentione asumentis.
- 4 Causa percepta perit res, si mater, vel. &c. n.
- 5 Causa quadruplex fin. effic. for. & mater.
- 7 Delatio phibit. sine malo animo an mala.

EX hac glo. colligo primo ampliacionē huius capit. s. hac, de quibus hic habetur, non solum non esse deferenda Sarracenis: sed neque alijs hostibus. † Cui adde quod neque alijs barbaris, per ea, quæ in primo notab. n. 4. diximus: Deferentes tamen ad alios hostes vel barbaros, licet male faciant puniri que possint alijs poenis. l. 2. C. que res exportar. non deb. & aliarum legum regū, & principū: non tamē poenis huius, neque aliorum iuriū pontificiorū de hac re

statuentium per ea, quæ in primo §. 4. notabili dicebamus: & quia lex pœnalis de vno casu ad alium extendi non debet. l. Interpretatione. ff. de pœnis. §. Pœna. de pœnit. dist. 1.

II. colligo consequentiam hanc esse bonam:
 2. Talis non habet ferrum: ergo nõ habet arma.
 Quod tamẽ incogitanter dictum est. Tũ, quia in §. notab. probauimus omnium artium instrumenta esse proprie arma: quorum tamen plurima non sunt ferrea. Tum, quia, si dicas glossam intelligendam de armis bellicis, multa sunt arma bellica, quæ non sunt ferrea: puta fustes & lapides, quæ teste ipsamet glossa sunt arma bellica, & de quibus ea loquitur. Tum, quia bõbarda, & bõbardula, siue sclopetæ ex cupro conflata arma sunt, & non ferrea. III. colligo lapides, & fustes arma esse.
 3. Quæ cõis conclusio est, & amplianda, vt procedat capiendõ verbũ, arma, stricte pro armis bellicis, per dicta in. d. not. §. n. 4. et proprie sumpto verbo, arma, per dicta ibidẽ. n. 5. Licet non sint arma intentione fabricetis: sed intentione assumetis, vt ibi noue

et vtiliter dictū est. n. 13. IIII. colligo, hanc cō-
 sequentiam esse bonam: Perēpta est causa. er- 4
 go peremptus est effectus. Quod glo. significat
 per illum versic. Causatum perimit causa perē-
 pta suum. adiunctis illis, quæ præmisit. Si enim
 non habent ferrum, neque arma: Facit. l. Gene-
 raliter. C. de episco. & cleri. l. 2. §. final. ff. de
 donatio. c. Cum cessante causa cesset effectus. de
 appellat. Sed cōtra hoc facit, quod hæc ipsa glo.
 quæ hoc habet, etiam hodie durat, cū tamē eius
 author, & causa. s. Bernardus iam pridem sit
 mortuus. Et quod multi filij viuunt, quorum pa-
 rentes, qui eorum fuerūt causa, pridē obierūt,
 c. Raynuntius. de testamētis. c. Si pater. eodem
 tit. lib. 6. Ad hoc respondeo quadruplicem esse 5
 causam. s. efficientem, finalem, formalem, &
 materialē, secundū Philoso. in. 2. Phisi. & Bart.
 receptum in. d. l. 2. §. fin. & Cald. Panor. & om-
 nes in proœm. Gregor. de quibus aliàs latius di-
 xi, & anno insequenti, Deo annuente, dicam in
 rubr. de caus. posses. & proprie. Et harum dua-
 rum. s. formalis, & materialis ingrediuntur rei, & 6

effectus compositione: alia verò dua s. finalis,
 & efficiens non, vt per eadē Philoso. vbi supra.
 & he due appellantur cause rei fiende: priores
 vero etiam essende, vt vtar verbis Mariani, in
 l. Ad audientiam. col. 27. de homic. Et conclu-
 sio glōsæ nostræ procedit in causa materiali,
 & formali essentiali, quæ ingrediuntur rei pro-
 ductæ compositionem, & quæ etiam vocantur
 essendi. vnd: recte sequitur: Non habet corpus,
 vel non habet animam rationalem: ergo nō est
 homo. Quia causa formalis substantialis homi-
 nis est anima, & causa materialis eiusdem est
 corpus. c. In quadā. de celeb. miss. Et hoc sensit
 singulariter bart. in l. Vbiunque ff. de interr.
 actio. dum. n. 1. & 2. ait, quod illud dictum: Re-
 mota causa, remouetur effectus, est intelligen-
 dum de causa proxima intrinseca, et essentiali:
 & non de causa remota extrinseca, & acciden-
 tali. An autem in causa final. valeat hoc argu-
 mentum dixi alias, & dictavi profundius, quæ-
 elij Salmanticæ, super. d. c. Cum cessante. de ap-
 pellat. & communiter tenetur regulariter vā.

lene, quando nulla reliquia illius caus. final. super-
 sunt, ut resoluit Dyn. in regul. Decet. de re-
 gul. iur. lib. 6. cuius additio plura citat. Quae
 non expendo altius, quia glo. nostra de causa ma-
 teriali tantum agit. V. colligo ex glo. id, quod
 solum colligit ex ea Panor. f. s. penam huius
 capit. locum habere contra deferentes res in eo
 prohibitas, etiamsi absque intentione, ut per eas
 impugnetur Christiani deferant. Circa quod
 dico primū vix posse hoc ex hac gl. colligi. De-
 inde, quod mea sententia verum est, quoad ea,
 quae specialiter prohibentur in eo: puta quoad
 ferrum, arma, & lignamina galearum: non
 autem quoad alia, ut in 10. notab. n. 38. &
 sequent. tangebam, & in cap. Significavit. in-
 fra eodem oportunus repetam.

IN GLO. 3. SUMMARI.

¶ Clericus arma ministrans pugnantis
 an, & quando irregularis.

I GLOS. hæc ex tex. colligit clericum, qui ar-
 ma pugnantis ministrat, haberi pro ho-
 micida, si homicidium sequatur: & ita esse ir-
 regularem. Circa quod dico primum, id colligi
 vtrumq; ex tex. nō tamen nimium efficaciter.
 Colligitur enim sic: Christiani deferentes ar-
 ma Sarracenis castigantur per concilium: ergo
 clerici ministrantes arma pugnantis tenentur
 de homicidio. Quæ collectio nō est nimium bona.
 Quoniam si esset bona colligeretur clericum ha-
 beri pro homicida, etiam non sequuto homici-
 dio. Quia Christiani arma deferentes Sarrace-
 nis excōdicantur per hoc cap, etiam si illi nō vti-
 tur eis contra Christianos, ut paulo ante insinua-
 bā: cum tamen clericis arma pugnantis mi-
 nistrans non habeatur pro homicida nō sequuto
 homicidio. II. dico gl. comendari a Panor. &
 cōmuniter probari a doctoribus hic: cuius eadē
 ferē verba ponit Specul. tit. de legat. §. Iuxta. n.
 54. Quæ plurimum pōderare Maria in. c. Ad au-
 dientiam. de homici. col. 31. Et gl. quidē vera esse
 quo ad ministrantem arma pugnanti in bello in

iuſto, per multa fundamēta, quæ hic ſcripſerã:
ſed maxime dubia eſt, ob plurima, quæ pro vtra
que parte adducebã. Quæ omnia, ne contra bre
uitatē ab initio promiſſam, nimis prolixa eſſet
hæc relectio, ablegavi in cap. Quod indubijs. de
pœnis. Vbi oportunius locata, qui volet, legere po
terit.

IN GLO. 4.

EX hac glo. colligitur primo, excōicationem
huius capit. ipſo iure incurri, & ita hic eſſe
vnius caſus in quo excōicatio ipſo iure incurri
tur, quem inter alios 30. iuris veteris, loco 25 po
nit Hoſti. in ſūma de ſent. exc. §. 3. Alios tri
ginta inductos per iura ſexti colligit gl. magna
& ſingul. c. Eos. eod. tit. lib. 6. & alios 50. ex
preſſos, & duos tacitos Clementinarum. glo. ſin
gul. in verbo Excōicationis Clement. eod. tit.
Ea verò, quæ hic decreueram dicere de differē
tia pœnæ excōmunicat ionis ab alijs pœnis, etiam
ipſo iure incurſis quoad abſolutionem a confeſſa
rijs, vel ab alijs faciendam, ne ſim nimis, mitto
ad cap. Ad liberandam. infra eodem. de oſp.

II. Colligo ex gl, quod per hæc verba: Excoionit
 subiectos esse censemus, inducitur cano lata sen-
 tētia: et per cōsequentiōē, quod licet in dubio ex-
 cōicationem debeamus interpretari ferendā, et
 non latā, iuxta glo. celebrē. c. In pœnis. de reg
 iur. lib. 6. Quando tamen fertur, per participiū
 præteriti tēporis coniunctū verbo præsentis, vel
 præteriti iudicāda est lata. Dixi, adiunctū ver-
 bo præsentis tēporis. Quia si iungeretur verbo
 futuri secus esset, vt si dixisset: censebatur sus-
 pensus, secundū omnes: Imo & si iungeretur ver-
 bo ambiguo, an esset futuri, vel præteriti: puta
 verbo præteriti perfecti subiunctiui modi: vt si
 diceret: nouerit se esse suspensum, secundū Domi-
 in. c. 1. §. fin. col. 2. de electio. lib. 6. quē sequitur
 Fel. in. c. Rodolphus. n. 30. de reser. nisi addatur
 aliud verbū, quod aliud denoret, vt ibi per eū.

IN GLO. 5.

EX hac gl. collige, posse Papā statuere, vt
 laicus cōmittens aliquod crimē fiat seruus.
 Pro glo. faciūt. 17. arg. neruosa, quæ attulimus
 in rep. c. Nonit. de iud. nor. 3. ad probandū, quod

utraq; iurisdictionē laicā, quā ecclīastica est pe-
nes Papā a. n. 1. vsq; ad n. 19. Contra tñ glo. et
hoc notab. ex ea collectū faciunt alia. 17. pro cō-
traria parte in eadē repetitione, & eod. not. ad-
ducta, a. n. 24. vsque ad n. 39. Sed dicentū cōclu-
sionē ex gl. collectā verā esse, siue teneamus opi-
nionē cōem, quā habet utraq; supremā potesta-
tem esse penes Papā: ecclīasticā quidē actu,
& habitu: laicā vero habitū tantū. Siu & alterā
resolutionem, quā nos noue asseruimus in. d. c.
Nouit. v. 39. f. Roma. Ponti. quatenus solum est
Roma. Ponti. & vicarius CHRISTI sumus: sed
nudus ab omnibus priuilegijs, & donarijs huma-
nis, nullā habere potestātē laicā, neq; sumā, neq;
mediā, neq; infimā, neq; actu, neq; habitu. Ha-
bere verò id quod nostra cōclusio affixa valuis
habebat. s. potatē ecclīasticā noue a CHRISTO
seruatore nostro institutā, qualis nunquam an-
te illius institutionem in orbe fuit: quaeque est
species potestatis distincta a laica & longe nobi-
lior ea: quaeque directe solum amplectitur su-
per naturalia: indireccte vero eatenus naturalia

quatenus ad consequutionem finis supernatura-
 lis. ob quē est instituta, est necessarium. Ex qua
 ut ibi elici vice simi sextū coroll. & alia mul-
 ta post illud ad reddendam rationem, quare Pa-
 pa cum non habeat supremā potestatem laicam
 frequenter tamen, & in arduis causis super lai-
 cis statuit, iusque dixit: Ita nunc elicio rationē
 veram, quare in hoc concilio potestas ecclesiasti-
 ca super laicis, hoc statuere potuerit. Est enim il-
 la, quod per resolutionem illam eatenus potest
 Papa super naturalibus statuere: quatenus est
 necessarium ad supernaturalia seruanda, & ad
 consequendam conseruandamq; salutem animæ,
 viæ per gratiam, & salutem patriæ per gloriā:
 & statuta in hoc cap. & similibus sunt neces-
 saria, ut palam est, ad seruandum Christianis-
 mū purum, & mediante illo adipiscendam sine
 errore salutem animæ, tam viæ per gratiā, quā
 patriæ per gloriā, quæ sunt supernaturalia do-
 na munificentissima Dei misericordia nobis
 concedenda. Amen.

IN GLO. PENVL.
SUMMARIA.

- 1 Servitus an aliqua inducta iure naturæ
& quod nō ea, quæ est hominis ad hominē,
de qua hic. n. 2. quæ vero est hoīs, ad Deum
sic. n. 4. & hominis ignari ad sapientē. n. 5.
& etiam alia certo respectu. n. 11. & n. 15.
- 3 Ius naturale quid noue.
- 6 Servitus sacris literis primū innotuit: & ē
contra ius naturale quoad statum innocē
tiæ vno respectu, & quoad aliū altero. n. 10.
- 7 Libtas iuris naturæ quoad statū lapsū vno
respectu, quoad statū innocētiæ altero. n. 8.
- 9 Malū nullius generis fuislet ante pctūm.
- 12 Servitus est inuētū Noæ, nō Lacedamonio
rū: nec iuris gentium licet eo sit inuentus
modus inducēdi aliquam. n. 14. Sicut &
alij iure ciuili, & pontif. n. 15.
- 13 Intellectus. l. Ex hoc iure. ff. de iusti, & iure.
- 16 Seruitutē de qua. c. Cū multæ. 15. q. vlti. etiā
nunc durare.
- 17 Seruus non est, natus ex coniugio sacerdo
tis, & vxoris eius id ignorantis.
- 18 Legitimus filius coniugis ignari impedi
menti alterius.
- 19 Seruus ob delictum nō potest manumitti.

EX hac glo. colligo primo, [†] aliquam seruitu-
 tem esse inductam iure naturali: aliqua
 iure gentium: aliqua iure canonico, per iura in
 eacitata. Contra quod oppono primo, quod omnis
 homo iure natura est liber, & liber nascitur. l.
 Manumissiones. ff. de iustit. & iur. in §. Ius
 autem gentium. Instit. de iur. natur. gent.
 & ciuil. c. Ius naturale. i. dist. Et seruitus con-
 tra naturam est. l. Libertas. ff. de stat. homi. §.
 Seruitus. Instit. de iur. natur. At ius naturale
 non est contrarium iuri naturali. Ius item gen-
 tium, aut est ius naturale, aut certè non illi con-
 trarium: quia est ius ratione naturali con-
 stitutum. l. Omnes populi. ff. de iustit. & iur.
 & §. Omnes populi. Instit. de iur. natural.
 gentium, & ciuil. Lex verò pontificia, & qua-
 libet alia humana contra legem natura facta
 non valet. c. Sunt quidam. 25. q. 1. arg. Clemē. Ne
 Romani. de electio: Ergo nullo iure naturali gen-
 tium, aut pontificio, regio, vel Casareo seruitus
 induci potest. Hanc difficultatem variis variis
 solunt: quā lubenter pro dignitate tractasem.

nisi me multa properare, & aliq; contrahere co-
 gerent. Sed, quod satis est, breuiter, & resolute
 respondendo, dico primo, [†] nullam seruitutē ho- 2
 minis ad hominem, de qua glo. loquitur, iure na-
 turali fuisse inductam. Nam, ut in repet. c. [†] 3
 Ius naturale. i. dist. demonstrō, Ius naturale est.
 Ius per se notū, vel quod necessario sequitur ex
 illo. Quod satis probatur in illo cap. quatenus
 habet ius naturale esse, quod instinctu naturæ,
 & non constitutione habetur aliqua. Et in l. i.
 §. Ius naturale. ff. de iusti. & iur. qua parte ha-
 bet, & diffinit illud esse, quod natura, hoc est,
 Deus dans esse docet. Id enim, quod per se notū
 est, omne, & solum Deus solus naturaliter do-
 cet. At nullo tali iure constitutum est, ut unus
 homo penitus sit seruus alterius hominis, ita ut
 alter sit dominus eius, perinde ac pecoris alicui-
 ius. Ergo propositū. Dixi, hominis ad hominē:
 quia seruitus [†] hominis ad Deum iure diuino 4
 naturali inducta est. & diuino supernaturali
 probata. Diuino quidem naturali: quoniam per
 se notum est: aut ex se notis necessario infer-

tur ius, quod iubet: quod unaquaque res tenetur
 suo modo subesse principio suae essentiae, & illud
 diligere, iuxta glo. c. 17. Ecclesiast. quae super il
 lo: Addidit illis disciplinam: dicit, disciplinā na
 turalem, quam dedit omni homini, ut subycere
 tur suo creatori, & bonorum operum honorifi
 centiam custodiret: Divino autem iure approba
 ta est, iuxta illud Ecclesiast. 2. Accedens ad ser
 vitutem Dei, sta in iustitia, & timore: & Deu
 tero. 6. Matth. 4. Dominum Deum tuum ado
 rabis, & illi soli servies: Et in Psal. scribitur:
 Servite domino in timore, &c. Dixi, de qua gl.
 loquitur: † Quia illa, qua homo ignorā s debet sa
 pienti subijci, & per eum gubernari, etiam lege
 naturae inducta est, secundum Aristotelem. 1.
 Politic. Itaque glo. haec incautō videtur dixisse,
 servitutem, de qua agit. d. c. Sexto die. 35. dist.
 quae est hominis ad hominem, inductam esse in
 re naturae: nisi per ius naturale intelligas ius,
 quod fuit ante legem gratiae evangelicam, &
 ante legē veterem Mosaicā: vel id, quod infra
 in. 3. coroll. dicā. Cautius loquutus fuit Gofre. in

Summa huius tit. §. final. dicens, servitutē in-
 ductam iure diuino, confirmatam iure gentiū,
 probatam iure pontificio: cui aliqua ex parte cō-
 sentit etiam hic Anna. Sed verius est, seruitu-
 tem, de qua † in. d. c. Sexto die. sacris quidem li-
 teris, Genes. 9. notam factam nobis: sed non fu-
 iſſe inductam, neque illatam iure naturali, vel
 diuino, vel gentium, vel ciuili, vel pontificio. sed
 ſentētia hominis. ſ. Noë caſtigantis filium ſuū,
 Cham irreuerentem patris, in filio eius, & nepo-
 te ſuo Chanaan ſubiiciendo eum ſeruituti, ut pa-
 lam habetur ibidem. II. dico, † libertatē ho-
 minum non eſſe iuris nature ad hunc ſenſum,
 quod ſit aliquod ius naturale, quo caueatur, ut
 omnes homines in quacunque conditione, & ſta-
 tu liberi ſint, & nemo ſeruiat alteri: Sed in eo
 ſenſu ſic, quod neque natura, neque ius natura
 inducit ſeruitutem libertati contrariam. Sicut
 poſſemus dicere, quod hominem eſſe nudum eſt
 de iure naturali: quia natura non dedit ei veſti-
 tum: ſed ars adinuenit: Sicut & rerum poſſeſ-
 ſio dicitur cōmuni iure naturali. c. Ius naturale

1. d. quia .s. distinctio possessionum non sit in-
 ducta à natura: sed per hominum rationem ad
 utilitatem humana vitæ adinuenta, vt pulchrè
 de more ait Thomas. 1. Sec. q. 94. arti. 5. Imò
 8 etiam † quoad hunc sensum, quòd ius naturale
 dicat, vt quoad statum innocentie, siue natu-
 ræ integræ, & ante peccatum, omnes homi-
 nes essent liberi. Quicquid dubitet Fortuni-
 us noster doctissimus in l. Manumissiones. ff.
 de iusti. & iur. & ante ipsum Archi. & Ale-
 xand. in c. Ius gentium. 1. dist. Nam id vide-
 tur sensisse August. 19. de ciuit. Dei. c. 25. Et cõ-
 firmatur hac nouissima, & neruossima ratio-
 ne, desumpta ex ipsomet Thom. in. q. de malo
 art. 4. col. 3. Affirmat enim ipse ibidem, tradi-
 9 tionem fidei habere, quòd nullum † nocumentũ
 potuisset creatura rationalis incurrere, neque
 quantum ad animã, neque quantum ad corpus,
 neque quantum ad exteriora, nisi peccato præce-
 dente, vel in persona, vel saltem in natura: At
 seruitus est nocumentum quoddam: imò maxi-
 mum bonorum exteriorum, quæ non sunt ani-

me, vel corporis, arg. l. Servitutem mortalitati
ferè comparamus. ff. de reg. iur. cum ei annota-
tis: Ergo ius naturæ quoad illum statum, non so-
lum non dictabat servitutem ullam: sed etiam
dictabat omnes homines liberos esse debere.

Quippe quibus nullum nocumentum, vel ani-
me, vel corporis, vel aliquorum aliorum exte-
riorum bonorum contingere poterat. II. dico, † 10
ex hoc inferri, servitutem quidem esse cōtra ius
naturale propriè quoad statū innocentia: quia est
cōtra ius naturale dictās, ne quis in eo statu es-
set servus. Quoad statū autē post peccatum, nō
esse contra ius naturale, nisi quoad hūc sensum,
scilicet quod est aliquid, quod nō inducit, nec di-
ctat ius naturale, ut vbi supra dixit Thom. Imò
servitus saltem aliqua quoad statum post pecca-
tum dici potest, secundum ius naturæ, quatenus
est † quedam pœna determinata iure humano, 11
pro delicto, quod iure naturæ castigandum est:
quod sensit Thom. in. 4. dist. 36. Et ita gloss. hæc
quatenus habet servitutem aliquam iure natu-
ræ fuisse inductam, servari posset in hoc sensu,

quod seruitutis poena imposita est iure humano,
 vel sententia iudicis humani, pro delicto, quod iu-
 re naturae castigandum erat. IIII. dico, ser-
 uitutem non fuisse inuentam iure gentium, ut
 multi nostrorum putant, neque iure Lacedaemo-
 niorum, ut significat Plinius † lib. 7. c. 56. sed
 12 post diluuium saltem inductam, & inuentam fuisse
 sententia. Quonia vel ante diluuium vniuersa-
 le fuit inuenta, de quo non constat: vel fuit inuentum
 Noe, qui post illud diluuium seruitutis poena puni-
 uit Chanaan ob peccatum patris sui Cham irre-
 uerenter nuntiantis fratribus suis, Sem, & Ia-
 1 phet, patrem communem Noam: ob ebrietatem iacere
 nudum verenda, Genes. 9. Haec enim est prima
 post diluuium illud vniuersale seruitus literis
 prodita. Hanc primam appellat Ambrosius in
 d. c. Sexto. 35. dist. Et teste Iosepho contra Apio-
 nem, antequam Lacedaemony rerum potiren-
 tur, multi apud Hebraeos fuere serui, ut etiam
 Polydorus lib. 2. c. 2. de inuentoribus rerum atte-
 13 statur. Non obstat. l. † Ex hoc iure. ff. de iusti.
 & iur. quatenus habet. Seruitutem inductam

iure gentium. Tum, quia Hermogenes autor il-
 lus, fuit Paganus, qui sacras literas omnium
 antiquissimas minime agnovit. Sed quia Isido-
 rus vir Christianissimus, & in sacris literis
 versatissimus idem ait in. c. Ius gentium. i. d.
 responderi potest, cum glo. illius cap. servitutem
 non inuentam, sed approbatam iure gentium. Sed
 haec expositio licet placeat Alexand. & Com-
 muni, in. d. c. Ius gentium. i. dist. tamen violat
 lex. praedictos clare sonantes, servitutem iure
 gentium inductam. Ideo tertio respondeo, leges
 illas loqui de servitute, quam incurrit captus in
 bello. Haec enim iure gentium inducta est, [†] ut 14
 illa iura probant: non tamen prima servitus: quia
 illa coepit iam inde a tempore Noe ante gen-
 tium iura: imò & antequam gentes esse coe-
 pissent, ut habet illud capit. Sexto die. & te-
 stimonium irrefragabile Genes. 9. Et ita recte
 glos. nostra loquitur, quatenus sentit aliquam,
 & non omnem servitutem iure gentium in-
 ductam. V. dico, [†] servitutem prout est qua 15
 dam determinatio poenae alicuius delicti esse

iudicis, vel iuris pontificij, vel civilis, humani po-
 sitivi, & naturalis. Nam, vt ait Thomas in
 4. dist. 36. ius naturale dicitur, poena pro cul-
 pa infligenda. l. Ita vulneratus ff. ad. l. Aquil-
 liam. At determinatio poenae secundum condi-
 tionem personae, & culpe ad iudicem, & ius po-
 sitiuum pertinet. Et ideo seruitus, prout est que-
 dam poena pro aliquo delicto determinata de in-
 repositio humano est, & à naturali proficisci-
 tur, sicut determinatum ab indeterminato.

V. I. ex hoc inferri rectè dicere glo. quòd ali-
 qua seruitus inducta est iure pontificio, hæc s.
 de qua hoc. c. loquitur, quam voluit esse partem
 poenae ei, qui peccatum, de quo tex. agit, pecca-
 ret. VII. dico, eiusmodi esse etiam seruitu-
 tem illam, † quam concilium Toletanum in. c.
 Cum multa. c. 5. q. vlt. infligit filijs natis ex ma-
 trimonio contracto à clerico cōstituto in sacris:
 quam tamen hodie per non vsum sublatam esse
 ait glo. ibidem. & Io. ab Anna, hic. Sed contra-
 rium rectius tenent Panor. in. c. 2. de treug. &
 pac. & c. 1. de cohabi. cleri. & mulier. & cap.

Cum sit. col. 15. de for. compet. & Cosmas in
 Pragmat. Sanctio. Gallic. tit. de concubinar. §.
 Quietiam. verb. Cohabitare. Ipse tamen ex
 factoris respondi, † filium sacerdotis, qui contraxit 17
 matrimonium cum aliqua eius rei ignara, non
 esse servum: sed liberum: & illum textum esse
 intelligendum de filio constituto in sacris, qui
 cum eius rei conscia contraxit matrimonium,
 ut plures satis (proh dolor) nostra etate sunt in
 illa olim nobilissima Germania. Tum, quod ma-
 ter innocens non debet puniri ob culpam mariti,
 arg. c. 2. de constit. Tum, quod tex. singul. c. pe-
 nul. qui filij sint legit. probat, natū ex matrimo-
 nio † contracto ab habente uxorem cum aliqua 18
 eius rei ignara, esse omnino legitimum. In quo
 dixit illud singul. Andr. Sicul. de praestant.
 Cardinal. 1. part. q. 1. n. 72. & cōmendarunt De-
 cius, & Ripa in. c. Inter ceteras. de rescript. &
 alij alibi saepe. Tū, quod glo. c. fin. §. 1. de cland.
 despons. verb. Ambo parentes. habet filium na-
 tum ex matrimonio publicè contracto à duobus,
 quorum alter ignorabat, et alter sciebat impedi

19 mentum esse omnino legitimum: quam inter alios dixit singular. Iason in d. Ex facto. col. 5. ff. de vulg. que tamen similem habet in c. Cum in captiuitate. 34. q. 1. VIII. dico, memorabiliter [†]Ioh. And. hic dixisse, quod qui ob delictum in seruitutem incidit, non potest manumitti. Quod omnes sequuntur: & commendant plurimum Panor. Anna. Felin. & Rauen. & probat. l. 2. C. quib. ad libertat. prouoc. no lice. & l. 1. C. qui non poss. ad liber. perue. & ante eos dixit Specul. in hoc eod. tit. versic. Sed nunquid, quod capiens Christianum deferentem hic prohibita, non potest, etiam si velit manumittere: Sicut non posset manumittere latronem, quem princeps ob latrocinium ei in seruum dedisset, per. d. l. 2. Vbi etiam Bald. singulariter dixit ex ea colligi, quod posset mirabiliter statui: ut banitus fieret capientium seruus: licet iure communica ptus ilico ad iudicem ducendus esset, per. l. quam vnicam appellat in l. fin. C. de malef. & mathe.

IN GLO. VLTIMAM
SUMMARIAM

- 1 **E**xcommunicatus iterum excommunicatur, nec est omnino extra ecclesiam. n. 2.
- 3 Excommunicatio duo efficit: imò plura. n. 7. & interdum duplicata est vna. n. 4.
- 5 Excommunicatio finis. c. Ita quorundam. & medij eadem.
- 6 Intellectus novus. c. Ad liberandam. & c. Ita quorundam. de iuda.
- 8 Excommunicatio etiam internam communionem tollit.
- 9 Excommunicatio. 2. an, & quem effectum habeat ante primam sublatam: & quid de absolute. n. 10.
- 11 Excommunicatio vna tolli potest, antequam altera: & vna sublata non censentur alia sublata. n. 12. licet vna absolute omnes tolli possint, & quando id contingit. n. 13.
- 14 Absolutio ad effectum presentium à quibus absoluat in literis Papæ, & à quibus in literis legati. n. 18. & summi poenitentiarij. n. 19. & includit censuram coenæ Dñi. n. 20.
- 15 Regula, de infidelibus tenor, & eius declaratio. n. 16. & virtus eius. n. 17.
- 16 Absolutus generaliter à peccatis, & censuris ab eo, qui poterat, videtur absolutus à censuris peccatorum oblitorum.

- 22 Absolutus ab vna excommunicatione huius. c. an absolutus ab omnibus?
- 23 Excomunicaciones sex, an quot incurrit, qui huic. c. contrauenit; & verius est, quod ad summum tres. n. 25. quia multæ in eodē casu latae ab eodem, vel successore eius videntur esse vna frequenter innouata. n. 26.
- 24 Poena legis prioris non tollitur per poenā posterioris: & quando quis punitur vtraq; & quando censetur eadem. n. 30.
- 27 Excommunicatio huius. c. & bullæ coenæ eadē quatenus concurrunt: & latius. n. 38.
- 28 Papæ solius, & concilij eadem potestas, & an sit supra concilium remissiuè. n. 29.
- 31 Excommunicatio. c. Ad liberandam. de iuda. & etiam. c. Quod olim. eiusdem tit. & etiam Extrauag. Multa. eiusdē tit. esse partim veterem, & partim nouam.
- 32 Excomunicaciones latas per multos pontif. in bulla coenæ vnā videri: imo eadē, quæ iuris, quatenus cum ea concurrat. n. 31.
- 34 Excomunicatio episcopi in hac materia, quando alia: & an eā tollat, qui potest tollere latam à iure. n. 35.
- 35 Confessarius in hac materia hoc inquirat.
- 37 Excomunicatio quæ reseruata, & quæ non

in hac materia. 82
 39 Intellectus verb. Excōicamus. bullę eos
FX Principio glo. colligo primo, t̄ excom- 15
 municatum semel, posse iterum excommu-
 nicari. Quæ conclusio nō probatur hic secundū
 intellectum, quem in 3. notabili ex glo. collectū
 sequemur. Sed verissima est, secundū omnes
 est in vsu quotidiano: & ultra iura pro ea cita-
 ta per glo. est casus optimus in .c. Cum pro cau-
 sa. de sentent. excōmuni. & in .c. Ex parte. de 72
 offic. ordinar. adiunctis glossis.

II. colligo ex glo. tres oppositiones contra 85
 proximam conclusionem, ad quarum nullā for-
 maliter ipsa respōdet. Ad earum autem primā 88
 quæ fundatur in illo Apostol. De his autē, quæ
 foris sunt, nihil ad nos. 1. ad Corinth. 5. & .cap.
 Gaudemus. de divor. & .c. Multi. 2. q. 1. Respon- 92
 deo. illud intelligendum esse de his, qui omnino
 sunt foris, hoc est, extra Christianismum, & fi-
 dē catholicam, & nunquam fuerunt baptiza-
 ti, quos concedo non posse excommunicari, iux-
 ta doctrinā receptam Domi. in .c. Romana. & 95

Excommunicatio que relictis & que non

In vniuersitatem. de senten. excommuni. lib.
 6. *Ar nego, excommunicatum esse foris sic, &
 omnino extra ecclesiam. Quia ob eam excom-
 municationem non desinit esse Christianus, &
 baptizatus, & insignitus caractere indelebi-
 li etiam per mortē. c. Licite. 32. q. 7. adiuncta gl.
 memorabili. Et ideo neque ob hæresim desinet
 esse Christianus ad hunc effectum, quod possit
 excommunicari: Imò omnis hæreticus, & apo-
 stata, etiam à fide ipso iure est excommunicatus.
 c. Excommunicamus. de hæret. & eius absolu-
 tio soli Papæ reseruata, per bullam cœnæ Domi-
 ni. Illud autem dictum Apostoli: De his autem,
 quæ foris sunt nihil ad nos: quatuor modis intel-
 ligi posse, & secundum omnes verum esse, alius
 quàm alibi supra eod. in not. 8. n. 4. attingimus:
 vbi nos diximus simpliciter, nullos in fideles cõ-
 prehendi sub hoc. c. sed nullos alios à Christianis.
 Quia hæretici, & etiam apostatæ comprehen-
 duntur: quia baptizati sunt, & excommunica-
 ri possunt. Ad secundum omiſsa solutione Joh:
 ab Anna. sequutus mentem glo. † & Commu*

nem respondeo, concedendo eum, qui extra aliquem locum est, non posse ab eo verè deici, donec ad eum redeat. sed retineri sic: & ita concedo, quòd excommunicatus semel non potest iterum excommunicari ad effectum eijciendi eum ab ecclesia. sed ad effectum retinendi eum foris extra eam alio vinculo, quàm antea detinebatur, sic. Quia excommunicatio hos duos effectus habet, ut glo. subiicit. Quare licet à communione fidelium eici nequeat: potest tamen extra eam retineri. Ad tertium. s. l. Quibus idem. ff. de verborum. omis. tribus solutionibus Ioh. ab Anna. quarto dico, quòd illa lex agit de ligamine, quod ex animo cōtrahentiū nascitur, qui presumuntur à iure nolle inducere in se eundem stipulatione novam obligationē: cōclusio verò g. o. agit de ligamine, quod ex voluntate nascitur superioris, quæ ex eius verbis constat esse ligandi eum alio vinculo. Ex quo inferitur, ex- 4
communicationem ab eodem superiore, ob eandem omnino causam in eundem latam pluries, unam solam esse: qualis videtur esse excommunicatio

processus coenae Domini in materia huius cap.
 lata, & multis annis saepissimis repetita argidit.
 Qui bis idem. & solutionis praecediti. Quod
 est quotidianum, & à nemine, quod sciam, tractū.

III. colligo ex glo. id; quod ipsa praesuppo-
 nit in vers. Tu dicas. s. excommunicatione, de
 5 qua loquitur finis huius. c. aliam esse ab ea qua
 ab eodem ipso iure infligitur. Quae sententia co-
 munit videtur, quatenus omnes transeunt cum
 glo. Pro qua facit, quod altera fertur ipso iure:
 altera mandatur ferri per episcopos. Sed nobis
 contrarium videtur, ut in notab. 1. n. 2. diximus,
 cum Melendo relato hic, per glo. & antea per
 Hostiens. quae sequitur. Gofred. relatus hic, &
 satis probatus ab Ioh. Andr. Tum, quod parum
 decebat, concilium œcumenicum sub Alexand.
 3. congregatum, iubere episcopis, ut excommuni-
 carent, quos ipsum concilium excommunicabat,
 quadam tenus significans, plus verituros esse illo-
 rum sententiam, quam suam: Tum, quod concilium
 generale sub Innoc. 3. coactum in. d. c. Ad
 6 liberandam. pro verbo, proferatur, i. hic posito

posuit, innouetur, singulariter mihi certe signifi-
cans, intentionis concilij non fuisse, ut epis-
copi nouas proferrent excommunicationes: sed
ut nouè denuntiarent, excommunicationem la-
tam esse per concilium contra huiusmodi delin-
quentes. Tum, quòd frustra fit per plura, quòd
potest fieri per pauciora, saltem æquè bene, secun-
dum Philosophum: qui nò latuit glo. penult. Cle-
menti. 1. de summa Trinit. At æquè bene: imò
melius, & maiore cū auctoritate prouidetur per
hanc solam concilij excommunicationem, & eius
crebram per ecclesias maritimarum urbium
denuntiationem, quàm per hanc, & alia sepi-
porum proprias excommunicationes: eo quòd mul-
to plus terrebit in vrbe maritima denuntiatio,
quòd concilium habet eos pro excommunicatis:
quàm quòd episcopus excommunicat: Ergo pro-
positum. Facit, quòd nusquam in sensu eius opi-
nionis hic tex. in usu fuisse videtur. Non obstat
illa verba, crebra excommunicatio: quia expo-
ni possunt per illa: Crebra excommunicationis de-
nuntiatione, per. c. Ad liberandam. infra eod. &

7 per rationes prædictas. IIII. colligo^t ex
 glo. excommunicationem habere duos effectus.
 Quorum prior est eyciendi extra ecclesiam: po
 sterior retinendi eum extra eam. Et hæc glo. ad
 hoc appellatur magistra in sua materia. Et quo
 tidie allegatur secundum Panor. Et Fa. e. hic,
 Et allegatur per Deci. in c. Bonæ. de appel. col.
 9. Et Ias. in l. De pupillo. §. Si pluribus. ff. de
 noui oper. nunciat. Cui similis in c. final. 3. q. 4.
 Et in c. Officij. de sentent. excommuni. Adde ta
 men illi, quod secundum Hostiensis. relatum hic
 ad verbum. per Ioh. An. Anto. Cardinal. Pan.
 Et Ioh. ab Anna. triplex est effectus excōmu
 nicationis: quorum, quia duo coincidunt cum ef
 fectibus glo. nostræ, solū tertium refero. s. quod
 declarat excōmunicatum esse separatū a Deo:
 non autem separat. Quia non excommunica
 tio, sed peccatum lethale, propter quod illa fer
 tur, separat ab eo. c. Illud. c. Nemo. ii. q. 3. c. 1. de
 re iudi. lib. 6. V. colligo^t quod excommuni
 catio eycit quem extra ecclesiam: per quā multi
 vulgares (proh dolor) materiale tantum intel

ligunt. Alij verò paulò minus insipientes illam
 raturam communionem fidelium exteriorem, quæ
 continetur illo versiculo: Os, orare, vale, cõmu-
 nio, mensa, negatur. c. Cum excommunicato. c.
 Excoicatos. I. q. 3. Ita quòd scdm hos à nulla in-
 teriore pellitur. Quorum de numero videri pos-
 sunt alicui Panor. Felin. & Raue. in rubr. de
 senten. excommuni. & multi alij ex nostris do-
 ctoribus: qui tamen verè non sunt, ut latè demõ-
 stro per ea, quæ scribebã hic: Sed tanquam conti-
 nentia nimium grande parer gon, in. c. penul. de
 senten. excommuni. able gani. Est autem verè
 de numero eorũ Lutherus, cum suis asseclis, ad-
 dense excommunicationem non est timendam:
 sed amandã. Cuius opinio sem falsam, & impiã
 esse, in parer gis adiectis. d. c. penul. quæ propediẽ
 edentur, demõstro. VI. colligo ex glo. I. scdm 9
 dam excoimunicationem nõ habere effectũ, do-
 nec prior tollatur. Quæ conclusio in sensu pro-
 prio falsa est. Tum, quia excoimunicatio absolu-
 te, sine conditione lata non potest esse independen-
 ti nec potest suspendi, scdm Communem in-

c. Quoniam adhuc de appellat. quanuis contra
 riu nos ibi terolum tenuerimus. Quod, ut aliud
 parer gon in. d. c. penul. de senten. excōmuni. ab-
 lego. Tum, quia hæc secunda excōmunicatio si-
 mulacata fuit, produxit suum effectū retinen-
 di foris. Quoniam adiecit einouum vinculum,
 quo retinebitur, donec eo soluatur: Ergo habet ef-
 fectū. Sed glo. defendi potest in sensu, quē men-
 te concepit: licet verbis non satis expresserit. s.
 quod secunda excommunicationis effectus non
 apparet, donec prior tollatur. Quia cum vincu-
 lo prioris extra ecclesiam detineatur, effectus il-
 le vinculi posterioris licet iā productū nō cognos-
 citur. Per quod inanis relinquitur illatio, quæ dā
 super his nimis subtilis Fel. aliquid falsum præ-
 10 supponens. VII. colligo, † absolutionem à pri-
 ore excōmunicatione non habere effectū, donec
 consequatur absolutio secunda. Sed & hoc eodē
 n. o. lo impugnari potest, & saluari, quo præcc-
 dens conclusio. Nempe, quod absolutio quidem si-
 ue à priore excōmunicatione, siue à posteriore,
 simulac facta est, suum sortitur, & producit

effectum. Quia vinculum illud, quo excommunicatum retinet extra ecclesiam soluit, nec iam amplius eo ligatus est: sed ille effectus non apparet. Quoniam cum absolutus a vinculo prius, alterius vinculo extra ecclesiam teneatur remansurus, & non possit ad ecclesiam redire, non apparet illa solutio alterius vinculi. Et ad hunc modum intelligendum est. c. Officij. de sacerdotibus. excommunicatus. quatenus habet, absolutionem ab excommunicatione, ab viro prelato factam, non prolesse, si erat excommunicatus etiam ab alio. Omissio enim eo, quod glo. 2. illius. c. satis inepte ait, intelligendum est, quod non prodest quoad restitutionem communionis: sed bene quoad hoc, ut censeatur absolutus ab illa. & quod propter illam non denegetur ei communicatio.

VIII. colligo ex glo. posse quem absolutum a prioris excommunicatione, antequam absoluitur a posteriore. Quod verissimum est, & in quotidiano usu. Nec refert an sint due, vel centum, neque an una maior, alia minor, vel omnes aequae. Quia quaecunque, & quotcumque illarum pos-

sunt colliprius, quàm alia, vel alia, secundum omnes. Quod mihi singulariter probat. c. Cum pro causa, de senten. excommuni. quatenus excommunicatus duabus excommunicationibus, & absolutus ab altera, ligatus est altera: & tenetur pro illa satisfacere: Nulla differentia constituta inter priorem, vel posteriorem, maiorem, vel minorem, reservatam, vel non reservatam.

12. IX, colligitur, & cum, qui ligatus est multis excommunicationibus non censi absolute ab omnibus: licet absolute sit ab una, vel pluribus ex illis. Quod quidem verissimum est. Sed dubium est, an qui absoluit ab una excommunicatione, videatur etiam ab alijs omnibus absolueret: & omiſſa confusione grandi Ioh. ab Anna, qui amanuensis opera magis, quàm proprio iudicio videtur hic usus, ex mente Panor. & Comuni. in. c. Cum pro causa. & c. Officij, de senten. excommuni. & c. Ex parte, de offic. ordi.
13. dicendum est, & quòd sic, si absolueret poterat, & volebat absolueret eum ab omnibus: alioqui non. Quævis enim fortè absolutio iniusta esset: ta-

menteneret, per tex. sing. d. c. Venerabilibus. §.
 Vbi. de sentē. excommunic. lib. 6. Videtur au-
 tem velle absoluerē ab omnibus, quando petitio
 est generalis, & absolutio ei similis, secundum 17
 Panor. communiter receptum in. d. c. Cum pro
 causa: etiam si excommunicationes illæ à diuer-
 sis prelatiis essent late: quanquam contrarium
 mihi sensisse videtur glo. singul. in. c. Sunt plu-
 res. de poeni. d. 3. licet contrariū imponat ei Feli.
 in. d. c. Cum pro causa. Tum arg. l. Sub prætex-
 tu. C. de transactio. Tū, quia vna absolutio alio-
 qui legitime impetrata sufficit ad tollendas mul-
 tas excommunicationes, secundum glo. singul. in
 d. c. Cum pro causa. Non autem videtur velle 18
 idem, quando petitio est specialis, & absolutio ge-
 neralis. Quia in dubio videtur restringi ad spe-
 ciam petitam, arg. l. Age. & l. Si decerta. C. de
 transactio. Neque quando petitio est generalis,
 & concessio specialis, argumento à fortiori. Ex
 quibus infertur primo, excommunicatum plu-
 ribus excommunicationibus, si absoluatür gene-
 raliter ab omnibus per eum, qui à nullis earū po-

terat absolueri, à nulla esse absolutum: & si ab eo, qui poterat ab omnibus, absolutum esse ab omnibus: Et si ab eo, qui tantum ab aliquibus eam poterat, ab illis solis tantum, à quibus poterat. Quia iam ut potestate, & voluntate concurrentibus valet actus: ita eis duabus non concurrentibus, non valet. c. Cum super. de offic. deleg. l. Multum interest. C. si quis alteri, vel sibi.

14 II. Infero, † quòd impetrans aliquid à Sede apostolica, etiam si mille excommunicationibus vincetus sit: tamen ad effectum gratiæ, quæ illi fit consequendum censebitur absolutus, per clausulam in eis gratiis inseri solitam, qua omnes impetrantes de more absoluit ab omnibus censuris ad effectum gratiæ, quam facit, dumtaxat consequendum. Quia verba Papæ, vel prænitentiarij absolventis sunt generalia, & vniuersalia, comprehendentia omnes censuras. Cave tamen (licet nemo, quem viderim, adhuc id monuerit) quòd illud fallit in excoicatione huius. c. & aliquibus alijs, si quis in eis per quatuor menses sciens manserit excommunicatus: & etiam in quibus-

cunq̄ue alijs, si in eis per annum inforduerint, per regul. mirabilem Cancellar. de infordeſcentibus: cuius tenorem hic inferere non grauiabor, eo quod non est in regulis Innocen. 8. glossa donatus: sed erat in regulis Pauli. 3. sub hac verborum forma concepta:

ITEM[†] ne personis pro quibus literæ suæ
S. emanabunt ob generalem absolutionem a cen- 15
suris ecclesiasticis, quibus ligatæ forent ad ean-
rundem effectum indifferēter concedi, & in li-
teris Apostolicis apponi solitam præstetur occa-
sio censuras ipsas vilipendendi, & infordeſcendi
in illis, statuit, & ordinauit huiusmodi absolu-
tionem, & clausulam in literis: quas in futu-
rum cum illa concedi contingeret, non suffra-
gari non parentibus rei iudicatæ, incendiarijs,
violatoribus ecclesiarum, falsificatoribus, &
falsificari procurantibus literas, & supplica-
tiones Apostolicas, & illis vtentibus, recepto-
ribus, & fautoribus eorum, ac res vetitas ad in-
fideles deferētibus, violatoribus ecclesiasticæ li-
bertatis, via facti ausu temerario Apostolicis

mandatis non obtemperantibus, & nuncios vel executores Apost. Sedis, et eius officialiū eis commissae exequentes impediētibus, qui propter praemissa, vel aliquod eorū excōicati à iure, vel ab homine per quatuor menses scienter excōicationis sententiam huiusmodi sustinuerint, & generaliter quibuscunq; alijs, qui aliquibus censuris etiam alijs, quàm, ut praefertur, quomodolibet ligati in illis per annum continuū in sorduerint.

16 Hactenus regula tenor^t, in qua ponderandum est verbū, sciens, ne sub ea cōprehendatur is, qui ignorat saltem probabiliter, arg. c. Apostolica. de cleri. exc. minus. Arbitrorq; aliquā ignorantiam esse, quae ab incurrenda excōicatione non excusaret: quae tamē efficere posset ne diceretur sciens manere in excōmunicatione.

III. infertur intellectus clausulae solite aliquādo a cautioribus impetrantibus poni inter clausulas derogatorias, post principalem petitionem supplicationis Papae porrecte. s. Non obstante regula de in sordescantibus. Significat enim, quod

petitur a Papa, ut impetrās habeatur absolutus
 quoad effectum illius gratiæ consequendum: nō
 obstante prædicta regul. licet per annum man-
 serit in aliqua excoicatione, vel per .4. menses in
 certis in ea expressis. IIII. infertur [†] plurimis 17
 decessibus in sacerdotijs, & beneficijs, quæ a Ro-
 ma pontifi. impetrarunt: eo quod cum, vel ob per-
 cussionem alicuius clerici, vel aliā causam ipso
 iure excoicationem incurrissent, parūque de ab-
 solutione habenda curassent per annum, & am-
 plius in illa remanserunt. Infertur item gran-
 dis quotidianaque exceptio contra multos im-
 petrantes Apostolicos. V. infertur [†] per di- 18
 cta clausulam absoluendi ad effectum gratiæ co-
 sequendum in literis legatorum positam nō ab-
 solui a censuris omnes, qui absoluerentur per ean-
 dem literis Papæ insertam. Quia legati iure co-
 muni non possunt absolvere ab omnibus excoica-
 tionibus Papæ reservatis, & omnes non habent
 privilegium id faciendi. Cui consequens est, mul-
 tos impetrantes a legatis Sedis Apostolicæ inuti-
 liter impetrare, qui si impetrassent a Romæ po-

19 rifici. vtiliter id fecisset. Aliud tamē existimo
dicendum de summo pœnitentiario, quàm de le-
gatis. Quoniam ille ab omnibus potest absolue-
re, vt significat Diuus Antoni. 3. part. tit. 24.
c. 30. VI. infertur, confessarios electos virtu-
te bullarū apostolicarū, quibus fit plena potestas
absoluendi à censuris quibuscunque etiam Pape
reseruatis, iuxta consilium à nobis scriptum in
c. 1. §. Laboret. de pœnit. dist. 6. n. 26. vt absoluāt
pœnitentes ad cautelam ab omni excōmunica-
tione, quatenus possunt, eos verè esse abso-
lutos ab omnibus. Quoniam potestas, & volun-
20 tas id faciendi concurrunt. Quod est verū,
etiā si per obliuionem, inaduertētiam, vel igno-
rantiam ad id sufficientē, pœnitens non confitea-
tur illud peccatum, cui censura erat annexa: a-
deò quidem, vt ab eo peccato postea cōfesso alteri
confessario non habenti potestatem absoluendi
à reseruatis, possit absolui ab eo, iuxta singul. di-
ctam Palud. in. 4. dist. 18. q. 5. col. penult. quem
p̄ridem retulimus in. c. 1. n. 70. de pœnit. dist. 6.
& cum alijs eum sequentibus in. c. Consideret.

§. Cautus. de poenit. dist. 5. n. 3. Vbi tamen topographorum incuria loco. & allegatur. S. quo plurimos pios consolatus sum: & plurimi piy confessary gratias egerunt ob illius dicti Paluda. tam apertam publicationem. Quae omnia tanquam quotidiana, memoranda duco. VII. ex proximè dictis infertur, quod per clausulā predictam absolucendi impetranter à censuris ad effectum gratiae, cui inseritur, consequendum absoluitur impetrans non solum ab excommunicationibus non reservatis Sed. Apostolic. sed etiam à reservatis, imo etiam à contentis in bulla coenae Domini. Quonia multa excoicationes in predicta regula de insordiscentibus expressae sunt de illis, quae per bullā coenae Domini feruntur: v. palā est: et tūc demū videtur nō cōcedi absolutio illarū, cū impetrās per .4. mēses in illis insorduerit: Ergo regulariter cōceditur, arg. c. Quonia. de coniug. leprof. c. l. Quasi r. §. Demiq; ff. de fund. instru. De quo saepe multūq; antehac dubitavi. VIII. quod nō omnis, qui absoluit excoicatū per hūc canonē videtur eam

absolvere ab omnibus excōicationibus, quas incurrit. Quoniam si eiusmodi absolutor tantum sit episcopus, vel casus tantum episcopales habes, non videtur absolvere eum, quatenus, per bullam cœnæ Domini est excōicatus: licet quatenus est excōicatus per episcopum sic, & etiã quatenus est excōicatus per hoc cap. et alia iura huius tit. & libri tenēdo cōem. s. quod alia sit quæ fertur ab his: et alia quæ fertur per bullam cœnæ Dñi. Quoniã excōicatio per hæc lata non est reservata Papæ: lata vero per bullã illam sic, ut omnes concludunt in. c. Quod olim. infra cod. Nobis tamē equius & humanius videtur unã esse excōicationem quatenus concurrunt, ut in fine coroll. sequētis, et vltimi. n. 38. dicã. IX. ex præcedenti corollario infertur, incidentem in hūc canonem, multas excōicationes incurrere, in quo omnibus videtur convenire. Quæstionis tamē satis nonne ac difficilis est, quæ, & quot sint illa. Videri enim possunt cuiuspiã esse sex, & plures. Primo quidem, quod tot saltem videntur esse, quot sunt qui casu tulerunt.

At qui excommunicationes contra deferentes
prohibita sarracenis tulerunt, sex, & plures
quàm sex fuerunt. Primus quidem Alexander
3. in concilio Lateranens. cuius pars est hoc cap.
Secundus Clemens 3. in. c. Quod olim. infra eod.
Tertius Innoc. 3. in concilio generali. c. Ad libe-
randam. infra eod. quorum nullus sibi reserua-
uit absolutionem. Quartus Clemens 5. in Ex-
trauag. Multa. huius tit. qui sibi reseruauit ab-
solutionem. Quintus Martinus 5. qui censuras
bullæ coenæ Domini sibi reseruatas primo tulisse
videtur: & alij omnes successores eius, qui idem
fecerunt, & faciunt. Sexto loco Nicolaus 4. &
Bonifa. 8. in Extrauagantibus relatis supra in
10. notab. n. 31. Io. 22. in Extrauag. Copiosus. hu-
ius tit. Multi etiam alij episcopi ciuitatum mari-
timarum, qui secundum intellectum cōem, per
hoc. c. iubentur proferre. II. pro hoc facit quòd
Hostiens. in. c. Quod olim. infra eod. cum quo
transseunt omnes, expresse ait, aliam esse excom-
municationē huius cap. & aliam illius, & aliā
eam, quam episcopus profert: Et quod glo. postre

ma. d. c. Quod olim. quam Panor. ibi ait singula
 re, & probatur ab Anna. & Fel. dixit alia ef
 se excōicationē, quæ in illo. c. profertur. & alia,
 quæ in hoc. Quod si cōcedas, pari ratiōe te oportet
 cōcedere, aliase esse excōicationes ab alijs latis,
 arg. l. Illud. ff. ad. l. Aquil. cū similibus. III.
 facit, quod ex illa glo. Ioh. ab An. colligit: quod
 illud Bart. in. l. 1. ff. vi bonorū raptorū. s. punitū
 24. à iudice t̄ poena vnius legis prioris, vel posterioris
 nō posse puniri poena alterius, limitādū est, quo-
 ad pœnas, per sententiā iudicis infligendas: non
 quoad alias ipso iure impositas. Quod colligine
 quit, nisi verū esset, alia esse excōicationē illius
 c. & alia excōicationem huius. IIII. quod
 lex noua inducens vnam pœnā non tollit alterā,
 per veterem impositā, secundū Bartolū cōmuni-
 ter receptū in. d. l. 1. ff. vi bon. rapt. Quod pro-
 bat. l. Quoties. ff. de actio. & obligationi.

25. HIS tamen non obstantibus t̄ verius vide-
 tur, eū, qui huic. c. contrahit, duas tantū, vel tres
 ad summū excōicationes incurrere, si uenō esse
 excōicatū pluribus, quàm duabus, vel tribus:

quarū altera fertur à iure, illa .s. quā nostrū
 c. infligit: altera ab homine, illa .s. quā bulla coe
 nae Domini continet. Tertia etiam ab homine, si
 quis episcopus eā ferret. Tū, quia eadē, quae infli
 gitur per hoc. c. etiā infligitur per. d. c. Quod o
 lum. secundū Panor. ibidē. Pro quo facit illud. c.
 in verb. Illā. quo significatur ibi nō induci no
 uā excōicationē: sed hāc veterē ad casum nouū.
 extēdi. Quod tamē, quo sensu verū sit, solutio
 primi cōtrarij docebit. Et pari ratione eadē erit,
 quae infligitur per. c. Ad liberandā. & d. Ex
 trana. Multa. Tū, quia supra in not. 3. elicitio ex
 glo. nouē, & vtiliter dixi, arg. l. Qui bis idē. ff.
 de verb. t. quod cū idē contra eundē obeandē cau
 sam bis, vel ter profert excōicationē videtur pro
 ferre eandē, & nō diuersam. Tū, quod Roma.
 Pontifex inducens excōmunicationē per suam
 legē in aliquo casu, nō videtur velle inducere no
 uā quoad eos, qui eodem casu similē excommu
 nicationem per legem veterem incurrebant,
 cap. Felicis. §. Præsenti. de poen. libro. 6.
 & Clem. i. de poen. in princi. vbi glo. satis apta

in verb. Prædictis. Dixi autem, ad summum:
 quia non est difficile tenere eam, quæ profertur
 27 per bullam coenæ Domini, quatenus cum hac cõ
 currit, esse eadem, quæ hæc: sed alia qualitate, s.
 reservationis affectam per infra dicenda: Et
 quia rarò episcopi proferunt prædictas excom
 municationes. Non obstant contraria supra forma
 ta. Non primum: quia primo illi, qui has excom
 municationes protulerunt, licet fuerint multi
 in personis: vnus tamen fuerunt in potestate: &
 ita possunt haberi pro vno, iuxta. l. Proponeba
 tur. ff. de iudi. Quod autem omnes, qui eas protu
 lerunt, exceptis ciuitatũ maritimarum episco
 pis, fuerint eiusdem potestatis, patet ex eo, quod
 omnes fuerunt Roma. Pontifices. Et quanuis a
 libius in vno concilio, alius in alio, & alij extra cõ
 cilia per suas leges eas tulerint: eadem tamen po
 testate eas tulerunt. Quoniam eadem potestas
 apostolica est in vno Roma. pontifi. quæ in a
 28 lio. c. 1. de homi. lib. 6. vt in notab. 29. repet. §. In
 Leuitico. de poenit. d. 1. demonstro: & eadẽ, qua
 ipse solus vtitur: & ea, qua cum concilio, tam se

cundum eos, qui dicunt potestatem apostolicam
 immediatè datam ecclesie, & mediante eccle-
 sia Papæ: quàm secundum alios, qui affirmant,
 primo datam Papæ, & per eum cõmunitati ec-
 clesie, & concilio. † De quibus duabus senten-
 tijs pro repetito habeo id, quod in repet. c. Nonit. de 29
 iudi. not. 3. dixi. Deinde respõdeo, quòd cum v-
 nus, vel multi eadem potestate fungentes contra
 eosdem, & ob eandem causam, per legem saltem
 pœnã eiusdem speciei proferunt tacitè, vel ex-
 pressè, sentiunt de vna, & eadem pœna. Neque
 obstat, quòd lata per Extrauag. Multa. à Clem.
 s. sit reservata. Quia qualitas, vel quantitas nõ
 mutat speciem, & rei substantiam. l. final. ff. de
 fund. instruct. Ad secundũ respondeo, quòd
 neque glo. illius. c. Quod olim. satis cautè ait,
 excõicationẽ illius. c. Quod olim. esse penitus di-
 uersam ab excõicatione huius. Neq; Pan. satis
 perpedit, dicẽs: quòd est oĩno eadẽ. Sed veritas est,
 quòd quatenus illud. c. continet, excõicatos esse
 illos, qui huic. c. cõtraueniunt, intelligẽdũ est de
 excõicatione huius. c. quatenus autè cõtinet ex-

cōicatos esse, qui merces non vetitas sine animo malo tempore belli ad Sarracenos deferunt, cōtinet aliā, & propriā excōicationem. Quæ noua & singularis cōcordia est: & efficaciter probatur per ea, quæ in notab. 10. supra scripsimus.

Ad 3. respōdeo, illā cōclusionē, quā Ioh. ab Anna colligit, verā quidē in se videri, & ex glo. rectē illā colligi: At nō cōsequi ex hoc, glo. esse verā. Quippe quōd licet ex vero nequeat inferri falsum: ex falso tamen sæpe inferitur verū secundum Aristotelem. 1. Posteriorum.

30 Ad 4. respōdeo primo, illud dictum^t Bartol. regulariter quidem verum in diuersis legibus diuersas pœnas imponētibus: non aut in refricātibus eandē, saltē quando illæ sunt eiusdē legislatoris: vel eadē potestate fungentium. Ut sunt qui has censuras tulerūt. Nā & c. De malta. de præb. statuit, ut nactus secundū curatū perdat prius: idē refricatur in Extr. Execrabilis. Ioh. 22. at ideo nō sunt duæ priuationes diuersæ: sed una tantū. Et per. l. penul. quæ Vlpiani est. ff. de in ius vocā. pœna. 50. aureorū est statuta cōtra liberū

Vocantē in ius sine venia patronū: et similis pœ-
 na statuitur per .l. fin. eiusdē tit. quæ Modestini
 est: sed nō est diuersa: imō eadē secundū oēs. Et
 qui hoīem iniustē occidit, lege euāgelica, vel sal-
 tē Casarea regia, et statutaria, iubetur regulari-
 ter occidi: attē non est tribus mortibus, sed una
 tantū occidendus. Secundo respōdeo, quod aliud
 est per pœnam legis nouæ nō tolli antiquā, quod
 ait Bart. aliud per legem nouā similem omnino
 pœnā pœnæ legis veteris in eodēmet casu incidē-
 tē nō induci aliā ab antiqua. Quod nos dicimus.

EX his infertur nouē^t, quod excōmunica-
 tio. c. Ad liberandam. infra eod. partim est no-
 ua. partim vetus, & refrenatio antiquæ. Vetus
 quidem quoad eos, qui excōmunicantur hic. No-
 ua verò quoad eos, qui hic nō excōmunicantur. s. ven-
 detes naues sine malo animo, vt in not. 10. corol.
 4. diximus. XI. infertur etiā nouē, excōmunicatio
 nē itē. c. Quod olim. infra eod. partim esse vete-
 rē, et partim nouā. Veterē quoad eos, qui etiam
 hic excōmunicantur: Nouā autem quoad deferentes
 alias merces, quàm bellicas, et sine animo bellico

XII. etiam noue, ex cōmunicationē Extrauag.
 Multa. huiusmet tit. veterem esse, quoad defe-
 rētes arma, ferrum, & lignamina galearū, &
 etiā alia eo animo, ut eis impugnentur Christia-
 ni ad terras Aegypti. Veterem, inquam, sed no-
 ua qualitate, s. reservationis affectam. Quoad
 eos autem, qui alia neque hic, neque in. c. Signi-
 ficauit. neque in. c. Ad liberandam. infra eod.
 prohibita deferunt, esse nouam. Idemque di-
 cendum de Extrauag. Olim. supra in. 10. notab.
 relata. XIII. ex cōmunicationes latas per
 bullam † coenae Domini à Martino. 5. & post eū
 32 ab omnibus alijs, non per viam legis: sed per viā
 sententiae hominis esse unam, & non diuersas.
 Tum per praedicta. Tum, quia substantia censu-
 rarum ex mente proferentium eas nascitur, ut
 colligitur ex Panor. in. c. 2. de testib. cogē. col. 3.
 & in. c. P. & G. de offi. deleg. col. 4. Quin &
 33 facile teneri posset, hanc † ex cōmunicationem
 bullae coenae Domini, quatenus concurrat cū ex-
 cōmunicatione iuris non esse aliam ab illa, ut su-
 pra dixi: licet quatenus non concurrat cū ea sic.

Non concurrat aut quoad equos, sine malo ani-
 mo delatos, ut in not. 10. n. 23. diximus. XIII
 excommunicationes† ab episcopis maritimarum civi- 34
 tatum ita latis, ut sint suae, diuersas esse à latis
 à iure, & per bullam coenae Domini: quia autho-
 res sunt diuersi, neque eadem potestate fun-
 gentes, ut successores, & praedecessores. Dixi ita la-
 tas, ut sint suae. Quia si ferretur, tanquam innoua-
 tiones, & publicationes à iure latarum essent
 eadē, per ea, quae supra diximus in notab. 2. ex 35
 hac glo. supra elicto. XV. † confessarium,
 qui eiusmodi peccatorem audit, licet habeat po-
 testatem absoluendi ab omnibus excommunica-
 tionibus iuris, & bullae coenae Domini, non posse
 quem absolvere ab excommunicatione praedicta
 episcoporum, nisi habeat etiam aliunde legitimam
 potestatem absoluendi ab eorum excommunica-
 tione, ut colligitur ex Hostiē. & in alijs in cap.
 Quod olim. infra eod. vel nisi teneamus illud
 singulare Ioh. Imol. in. c. Ex frequentibus, de
 insti. per illum tex. & in. c. Graue. de praebend.
 col. 4. quem ibidem, & in. c. In Lateranensi.

eiusdem tit. sequebatur, post Feli. in. c. Pastoralis. §. i. de offic. ordinar. §. excommunicatū generaliter ab homine, perinde posse absolui ac alium excommunicatum à iure, cuius absolutio nemini est reſeruata. Quod etiam nunc per placet. XVI.

36 cōfeſſarium, † qui huiusmodi peccatores, de quibus loquitur hic tex, audit, inquirere debere, an præter excommunicationē iuris incurrerit etiam excommunicationem bullæ cœnæ Domini, vel qualitatem reſeruationis per eam inductam: & an etiam excommunicationem episcoporum, ut norit, an habeat legitimam poteſtatem absoluendi ab utraq; vel neutra, an tantū ab altera: quo ſciat, an absoluere poſſit eos à ſuis peccatis. Quando quidem poenitens prius debet absolui ab excommunicatione, quàm à peccatis: eo quòd excommunicatus eſt ſeparatus à participatione ſacramentorum, & omnium diuinorum: ut contra Ange. & quosdam alios tetigimus in. c. Conſideret. §. Cautus. n. 23. de poenit. d. 5. & latè determinauimus in. c. Fratres. a. n. 38. vsq; ad. 44. eiusdē. d. Si tamen habeat poteſtatem absoluendi ab excō-

municationibus latis à iure, credat se habere potestatem absoluedi etiam ab excōmunicationibus latis ab homine generaliter non reseruatis, per d. Io. Imol. prædict. : et ita poterit absolue-
re ab excōmunicationibus latis per episcopos prædictos: quanuis contrarium expressè dicant Hostiens. & Cōmunis. Sed hæc dicunt, non aduertentes illud singulare Io. Imol. prædictum.

XVII. infero, † excōicationum latarum per 37
predicta iura alias esse reseruatas Papæ: alias non. Esse quidem reseruatas: illam, quæ continetur in d. Extrauagan. Multa. & in processu curiæ Romanæ, solito fieri in die cœnæ Domini. Illã verò, quæ fertur in hoc cap. et in dicto cap. Quod olim. & in cap. Ad liberandam. infra eodem: quatenus non concurrunt, cum reseruatione bullæ cœnæ Domini, vel cum dicta Extrauagan. Multa. non esse reseruatum, quicquid Panor. in .c. Quod olim. dixerit. Quoniã nullius excōicationis à iure latae absolutio reseruatur Papæ, nisi ei expressè reseruetur. cap. Nuper. de senten. excōi. & attento tēpore.

huius canonis hæc illi nõ fuit referuata: Imò ne
 que quoad casus, in quibus concurrunt cum latis
 per bullam cœnæ Domini: modò non concurrat
 cum. d. Extrauag. Multa. si teneamus, quòd dif-
 ferant ab eis, veluti à latis ab homine. Et quan-
 38 quam [†] aliàs fuerim contrariæ opinionis: nuncia-
 men in ea sum, ut putè verius id, quod antea di-
 xis, facile sustentari posse. s. excõicationes bullæ
 cœnæ, quatenus cõcurrunt cum excõicationibus
 iuris, easdem esse cum excõmunicationibus iu-
 ris: & solū adijci qualitatem reservationis: Et
 intentionis Roma. Pontif. non esse, tot excõmu-
 nicationes in eodem casu, ob eãdem causam, cõ-
 tra eosdem multiplicare: sed veterem latam in-
 nouare, & reservationis armis munire. Neque
 39 obstat, quòd in bulla cœnæ dicit Papa: [†] Excom-
 municamus. ut patet ex tenore eius relato per
 Diu. Anton. 3. part. tit. 24. c. 72. Quoniã etiã
 Innoc. 3. in. c. Ad liberandã. eodem verbo uti-
 tur. Attamen quoad casus, in quibus concurrit
 cum excommunicatione huius. c. non videtur no-
 uam cœsuram inducere. Quod videtur sentire

Communis. Eodem etiam verbo utitur. d. Extrava-
g. Multa. quæ tamen quoad casus, in qui-
bus concurrat cum nostro. c. & c. Ad liberan-
dam. infra eod. non videtur novam censuram in-
ducere: sed novum munimentum reservationis.
Et ne dicas: frustra ergo in prædictis tribus lo-
cis Romæ. Pontif. utitur verbo illo: Excommu-
nicamus. Cum nihil aliud faciat, quam veterem
excōicationem innouare: Ne, inquam, hoc di-
cas: considera, quod operatur primo, ut excom-
municatio hæc sustentetur per posteriora iura: li-
cet tolerantur priora. Secundo, quod in quolibet
posteriorum inducitur quoad aliquos nova ex-
communicatio, ut ex dictis in. 10. not. coroll. 4.
& alijs apparet. Et ideo plus multo operatur, quàm
si dixisset: Innouamus, & reservamus absolu-
tionem. Et ita verbum: Excōmunicamus, in po-
sterioribus dispositionibus respectu unius accipi-
tur, pro, Innouamus: & respectu alterius pro no-
uè excommunicamus, arg. à simili. c. Ab excom-
municato. de rescript. & cap. Cum dilectus, de
consuetu. Quorum utrunque ab aliquibus puta

40 tum singulare probat, idem^t verbum, vel eandem clausulam ad diuersos relatã diuersa operari: Sunt tamen multa alia citata per Decium in c. Quoniam abbas. de offic. deleg. idem probantia. Ad hanc opinionem tenendam me plurimũ mouet, quòd videtur consona intentioni. S. Sedis apostolicæ: & quòd vix reperias confessorium, qui eiusmodi peccatores intendat absoluerè ob vnum tale delictum, nisi ab vna excommunicatio-
 ne: & graue, ac molestum est, condemnare tot confessarios, & obligare tot pœnitentes ad nouas absolutiones querendas: et quòd etiã à Felice Papa, & ab Alexand. 2. sunt excommunicati heretici. c. Achatius. 2. et. c. Audiuimus. 24. q. 1. qui postea excommunicati fuerunt per Luciu 3. in. c. Ad abolendã in princip. de heret. & postea per Innoc. 3. in concilio generali. c. Excommunicamus. eod. tit: quorum nullus reseruauit sibi absolutionem: Et post Innoc. quotannis in die cœnæ Domini quilibet Rom. Pontif. qui pro tempore est, excommunicat eosdem, per verbũ: Excommunicamus, reseruando sibi soli absolutionẽ.

At nemo,† dicit hereticū incurrere quinque
 excommunicationes: imò neque duas. Imò Syl-
 uester parum cogitās de hac difficultate dixit
 in verb. Excommunicatio. 7. casu. 2. notab. 4.
 quod excommunicatio contra hereticos à iure
 lata, non reseruat̃ur Papæ: & ideo ab illa quis
 posset absolui, arg. c. Nuper. nisi reseruarctur
 Papæ, per annalem processum. Per quod clarè
 sentit, excom̃unicationem tot iuribus, & à tot
 hominibus per bullam cœnæ Domini latam esse
 vnam: & vna sublata omnes censi sublata.
 Ergo idē penitus dicendū est de censuris à varijs
 Rom. Ponti. per varia iura, & per bullā cœnæ
 Domini, in huius. c. materia latis. Quæ æqua,
 noua, & quotidiana conclusio est. Vtinā omnes
 per baptismū nouati tãto in cœnæ dominicæ sa-
 cramentū amore feramur, tanta latria, & re-
 ligione subdamur, vt laqueos omnes bullæ cœnæ
 Domini ita vitemus: aut ita nunquam amplius
 in eas casuri dissoluamus, vt tandem recta in cœ-
 nam illam coelestem, ad quam iam pridem inui-
 tamur, perueniamus. Amen.

NIHIL aduersum religioni Christiana
nae inesse huic relectioni, iudicauit
vir eruditissimus, idēq; doctor sacrae Theo
logiae longè insignis, & gymnasta celebris
in Academia Conimbricensi, frater Mar
tinus à Ledesma, cui ea res mandata fuit à
longè illustrissimo Infante, eodemq; sacro
sanctae Roma. ecclesiae Cardinali excellen
tissimo. D. Henrico, causarum fidei Chri
stianae in oibus regnis fratris sui, & domini
nostri regis quaesitori summo, & optimo.

LAVS DEO.

C O N I M B R I C A E

Ioannes Barrerius, & Ioānes Aluarus

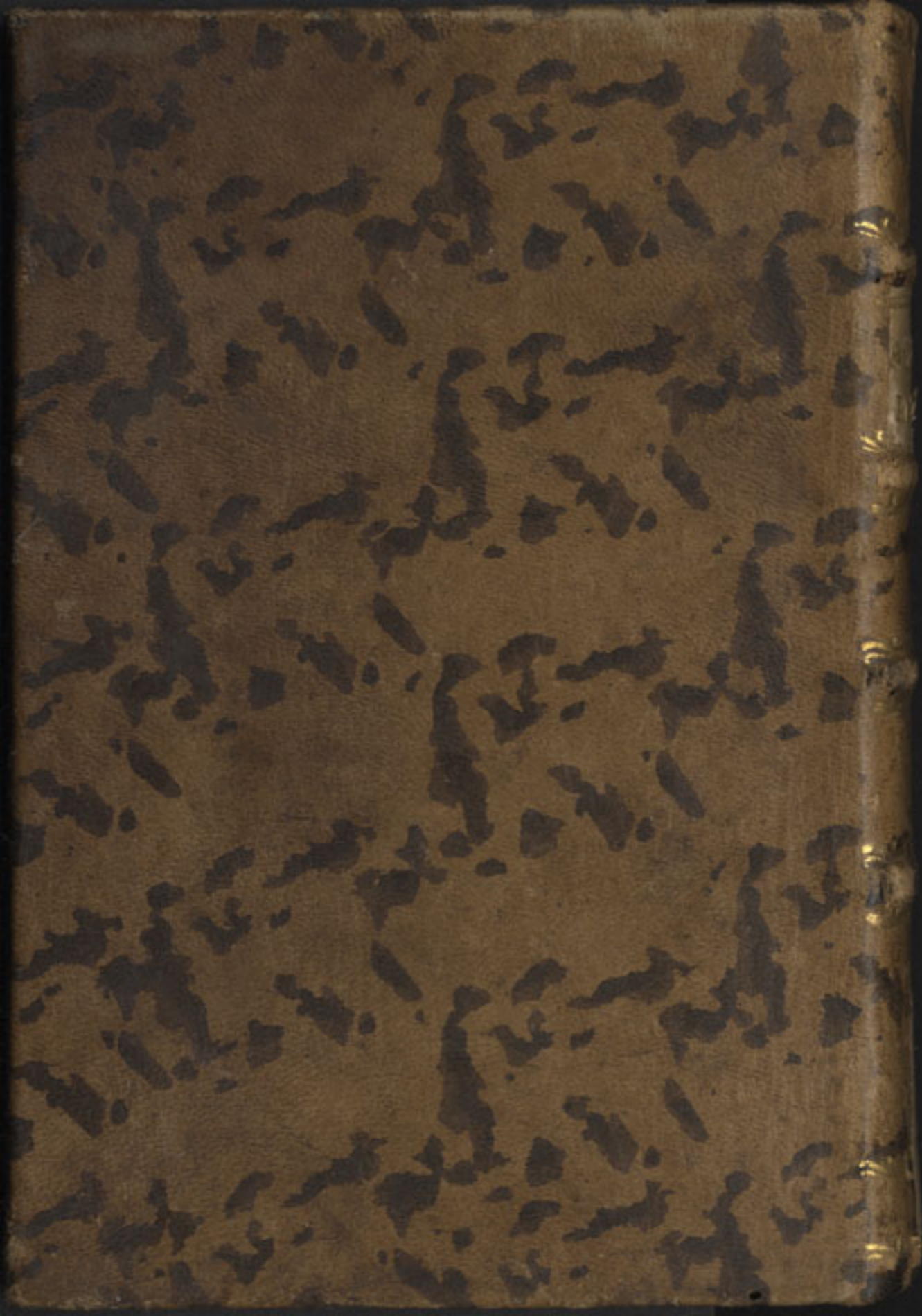
typographi Regij excudebant:

Septimo calend. Nouembr.

M D L.

AZPIUGUET
D B I A U A R

Sala **A**
Gab.
Est.
Tab. **4**
N.º **32**